

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta
Katedra hudební výchovy

HUDBA V JUNÁKU – SVAZU SKAUTŮ A SKAUTEK ČR

Diplomová práce

Vedoucí práce: PaedDr. Alena Tichá, Ph.D.

Autor práce: Miloslava Vítková

Studijní obor: Hudební výchova – sbormistrovství

Praha 2012

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma Hudba v Junáku – svazu skautů a skautek ČR jsem vypracovala samostatně pod vedením PaedDr. Aleny Tiché, Ph.D. a za použití pramenů a literatury uvedených v seznamu citované bibliografie.

V Praze 10. dubna 2012

Miloslava Vítková

Děkuji své vedoucí diplomové práce PaedDr. Aleně Tiché, Ph.D. za trpělivost a chápavé dlouholeté vedení při vzniku této práce. Děkuji také všem ostatním přátelům a blízkým, kteří mě různými způsoby podporovali a povzbuzovali, abych svoji práci mohla dovést do konce.

Abstrakt

Diplomová práce na téma Hudba v Junáku – svazu skautů a skautek ČR poukazuje na význam hudby a hudebnosti v činnosti a působení skautského hnutí v České republice. Dokládá tuto činnost na konkrétních případech a mapuje současnou situaci. Svým zaměřením odkazuje na možnosti hudebně pedagogického zaměření činností a aktivit zařazovaných ve skautském hnutí.

V první kapitole se zabýváme otázkou skautského hnutí ve světě i u nás všeobecně. Kapitola obsahuje téma založení světového hnutí lordem Robertem Baden – Powellem i jeho adaptaci na české podmínky Antonínem Benjaminským Svojsíkem. Popisujeme zde i systém organizace současného Junáka – svazu skautů a skautek ČR.

Následně se zabýváme otázkou hudby v Junáku, přibližujeme zde významné skautské skladby, jako je Junácká hymna, skautská večerka, signál i hymna světové organizace dospělých skautů a skautek (ISGF). Dále představujeme některé původní skautské písně, které se v hnutí udržely i přes jeho opakované zakazy a které jsou svým způsobem pro skautské hnutí u nás aktuální dodnes.

Zabýváme se také významem hudby v mimoškolním prostředí. V následující kapitole seznamujeme se třemi významnými osobnostmi působícími jak v hudebním světě, tak v junáckém hnutí. Jsou jimi Jarmil Burghauser – hudební skladatel a muzikolog, Jiří Pilka – muzikolog a popularizátor hudby a Karel Janovický – hudební skladatel a reportér BBC.

Poslední část naší práce je věnována výzkumné sondě. Zde nás mimo jiné zajímala otázka využívání hudebních aktivit v činnosti skautských oddílů. Závěry výzkumné sondy potvrdily, že hudba v oddílech má důležité postavení a je neodmyslitelně spjata se skautskou výchovou. Vedoucí oddílů mají o zařazování hudebních aktivit do činnosti oddílů zájem, ale jejich vzdělávání v této oblasti není dostatečné. Podstatným zjištěním bylo, že děti jsou hudebním aktivitám v oddílech mnohdy přístupnější a otevřenější než ve školním prostředí.

Summary

Diploma thesis “Music in the Junák – Association of Association of Scouts and Guides of the Czech Republic” points out the significance of music and musicalness in the activities of Scout organization in the Czech Republic. The thesis exemplifies these activities and maps current situation. The thesis also shows the possibilities of musically-pedagogical focus of activities used in the Scout Movement.

In the first chapter, we speak generally about the Scout Movement both in the world and in our country. The chapter contains the topic of founding the Scout Movement by Lord Baden-Powel and also its adoption for Czech people by Antonín Benjamín Svojsík. Then, we describe the organizational structure of contemporary “Junák – svaz skautů a skautek ČR”.

In the next chapter, we present the music in “Junák”. We describe important Scout pieces of music such as the anthem of “Junák”, Taps, signal, and the anthem of the International Scout and Guide Fellowship (ISGF). Then, we present some original Scout songs which survived in the movement despite the fact that the Scout movement in the Czech Republic was banned repeatedly in the history. The songs are live up to the present day.

In the following chapter, we talk about the importance of the music in out-of-school environment. We become acquainted with three persons of consequence that work both in musical world and in the Scout Movement. They include Jarmil Burghauser – a composer and a musicologist, Jiří Pilka – a musicologist and a popularizer of music, and Karel Janovický – a composer and a BBC reporter.

The last part of the thesis concerns a questionnaire. Among others, we were interested in the question of using music activities in the programme of Scout groups. The results of the questionnaire have confirmed that music in Scout groups plays important role and that it is an inherent part of the Scout Movement. Group leaders are interested in having musical activities in the programme of

Scout groups but their education in this field is insufficient. One substantial conclusion is that children are more willing to participate in musical activities in Scout groups than at school.

Obsah

Úvod.....	9
1 Historie a současnost skautingu.....	11
1.1 Historie skautského hnutí	11
1.1.1 Robert Baden–Powell.....	11
1.1.2 Vznik skautingu.....	13
1.1.3 Vznik a vývoj junáckého hnutí v Čechách.....	14
1.1.4 Princip organizace Junáka.....	17
1.2 Myšlenkové základy skautingu.....	20
1.2.1 Principy skautské výchovy:.....	20
1.2.2 Skautský zákon.....	21
1.2.3 Skautský slib.....	22
1.2.4 Heslo a příkaz.....	22
1.2.5 Slib činovníků.....	22
2 Hudba a Junácké hnutí	23
2.1 Úloha a význam hudby v Junáku	25
2.2 Antonín Benjamín Svojsík a hudba	31
2.3 Některé významné junácké písně a hudební útvary.....	32
2.3.1 Junácká hymna.....	33
2.3.2 Hymna ISGF (Internaticonal scouts and guides fellowship).....	39
2.3.3 Večerka	44
2.3.4 Mezinárodní skautský signál.....	45
2.3.5 Původní skautské písně.....	46
2.4 Hudební soutěže a festivaly spojené se skautským hnutím	57
2.4.1 Zpívající šestka.....	57
2.4.2 Polibek múzy	57
2.4.3 Skautský muzikál	58
2.4.4 Skautská alternativa	58
2.4.5 RoverFest	58
2.5 Skautské kapely, skautské sbory	59

2.5.1	Poštorenská kapela	59
2.5.2	Kapela Kolonie amerických skautů	61
2.5.3	Další skautské dechové kapely.....	62
2.5.4	Současnost hudebních skupin v Junáku.....	65
3	Hudební osobnosti ovlivněné skautským hnutím	67
3.1	Jarmil Burghauser – Jumbo	68
3.2	Jiří Pilka – Jip	69
3.3	Karel Janovický	72
4	Výzkumná sonda.....	74
4.1	Cíl výzkumné sondy	74
4.2	Předmět výzkumné sondy	74
4.3	Metodika výzkumné sondy	75
4.4	Stanovení hypotéz.....	75
1.	hypotéza	75
2.	hypotéza.....	75
3.	hypotéza.....	75
4.	hypotéza.....	76
4.5	Organizace výzkumné sondy	76
4.6	Analýza zjištěných dat.....	81
4.6.1	Výsledky dotazníků činovnic a činovníků	81
4.6.2	Výsledky dotazníků členů oddílů (dětí)	88
4.7	Verifikace hypotéz.....	92
4.8	Závěry pro praxi	94
	Závěr	96
	Seznam obrázků, notového materiálu a grafů	98
	Příloha CD.....	100
	Seznam literatury	101

Úvod

K napsání této práce mě vedla má osobní zkušenost se skautingem, ve kterém již několik let působím jako instruktor vzdělávacích akcí a vedoucí skautských oddílů všech věkových kategorií (světlušky a vlčata, skauti a skautky, roveři a ranger i klub kmene dospělých). Spolu se zkušeností učitelky na víceletém gymnáziu jsem si začala uvědomovat rozdíl mezi formálním a neformálním vzděláváním, obzvláště pak v oblasti estetické výchovy. Děti a mladí lidé jsou v neformálním vzdělávacím prostředí uvolněnější, a tak dávají i větší prostor své kreativitě. V kolektivu přátel se cítí bezpečněji než ve formálním třídním prostředí. Proto i jejich hudební projevy jsou spontánnější. Vědomí, že i méně zdařilé pokusy budou skupinou přijaty, jim pomáhá překonávat ostych. Mnozí se se společným zpěvem, hraním na hudební nástroje a dokonce i s „řízeným“ poslechem hudby setkávají na schůzkách a oddílových akcích poprvé ve svém životě, což bohužel nesevředly o dobré úrovni hudební výchovy na našich školách.

Dalším velkým impulzem k přemýšlení nad hudebností v Junáku pro mě bylo založení skautského sboru Cantuta, který vznikl v lednu roku 2003. Na jeho počátku stálo přání několika mých přátel, kteří – ač byli ve škole označeni jako nezpěváci – vnímali zpěv jako důležitou součást svého života. Při oddílových chvílích s kytarou u ohně či jiných příležitostech se rozezpívali a toužili si vyzkoušet, jaké to je společně hudebně tvořit. Tento podnět dal vzniku sboru, který dnes již do svých řad přijímá všechny dospělé (nejen skauty a skautky) bez rozdílu jejich předchozí zkušenosti s hudebními činnostmi. Nutno říct, že i zájemci hudebně a pěvecky méně připravení se časem v kolektivu rozezpívají.

Posléze jsem začala objevovat poklady skautské hudebnosti – ať již skautské hymny, večerky, tak i původních skautských písní. Řada profesionálních muzikantů (interpretů i skladatelů), se kterými jsem se setkala a kteří prošli skautským hnutím, říká, že hodnoty, které skauting přináší, je ovlivnily nejen v jejich osobním životě, ale také v životě profesním.

Smutnou skutečností je, že byl skauting v Čechách za dobu své existence třikrát umlčen, naposledy na více než 20 let. Toto odmlčení s sebou přineslo i

odmlčení hudební. Zejména v oblasti původní skautské tvorby. Zanikla řada oddílových skautských písní a téměř všechny skautské kapely. V současnosti je nově vzniklá píseň se skautskou tematikou velmi vzácnou výjimkou. Skautské oddíly dnes do svých táborových a jiných zpěvníků zařazují převážně tramské a folkové písně či hity současné populární scény. Výběr písní do zpěvníků má u všech oddílů společného jmenovatele – texty písní v sobě převážně nesou hodnoty, na kterých skauting stojí.

1 Historie a současnost skautingu

Spolu s historií a myšlenkovými základy světového i českého skautingu budou v této kapitole objasněny i termíny, které přispějí k lepší orientaci v následujícím textu.

1.1 Historie skautského hnutí

1.1.1 Robert Baden–Powell

Celým jménem Robert Stephenson Smyth Baden-Powell, první Baron Baden-Powell of Gilwell, nositel řádů a vyznamenání – Order of Merit, Order of St. Michael and St George, Royal Victorian Order a Order of the Bath. Narodil se 22. února 1857 v Paddingtonu v Anglii. Zemřel 8. ledna 1941 v Nyeri nedaleko hory Mount Kenya v Keňi.

Jeho otec, Henry Baden-Powell, byl profesorem geometrie na Oxfordské univerzitě. Robert Baden-Powell absolvoval Rose Hill School v Tunbridge ve Wellsu, po absolutoriu mu bylo uděleno stipendium na Charterhouse School v Godalmingu v hrabství Surrey. Se svými bratry a spolužáky v nedalekých lesích získával své první zkušenosti se stopováním, lovem a kuchyňskou úpravou úlovků i první zkušenosti zvěda. Od dětství se věnoval kreslení a hře na klavír a na violu. Jeho zájem o umění se později projevil mimo jiné i na ilustracích vlastní knihy *Scouting for Boys*. Prázdniny trávil většinou na lodích, plachtěním a veslováním se svými bratry (celkem měl devět sourozenců, sedm bratrů a dvě sestry). Do aktivní služby v armádě se zapojil jako podporučík v roce 1876 u 13. husarského regimentu v Indii. V roce 1895 plnil zvláštní úkoly v Africe a do Indie se vrátil roku 1897 jako velitel 5. jízdní hlídky. V době, kdy začala Búrská válka, byl už plukovníkem (tehdy nejmladším v britské armádě), velel jednotkám hraničářů určeným na pomoc pravidelné armádě. S téměř nevytvořenými muži se Robert Baden-Powell rozhodl postavit mnohonásobné početní přesile a bránit centrum Mafeking. Cílem bylo zdržet bůry v bojích ve vnitrozemí, dokud se nevyloží

armáda, která jela pomoc. V Mafekingu bylo asi 800 mužů z řad armády a policie a dalších asi 300 mužů z řad obyvatel. Jako spojky a poslíčci pracovali chlapci ve věku 12 – 15 let organizovaní v jednotkách kadetů. Opevňovací práce začaly 19. září 1899. Búrové vyhlásili válku 12. října a očekávaný útok na Mafeking nastal o čtyři dny později. Proti přesile asi 8000 búrských vojáků se obránci vydrželi bránit celých 217 dní. Velký podíl na tomto úspěchu měl Baden-Powell a jeho důmyslná taktika. Například byla vytvořena falešná minová pole (tak, aby je búrové a jejich špehové ve městě měli dobře na očích). Jednotky obránců se při pohybu důsledně vyhýbaly neexistujícím překážkám. Obránci různě přesouvali zbraně a světlomety, improvizované z acetylenové lampy a plechovky od kompotu, pro zdánlivé zvýšení jejich počtu. Takto se Baden-Powellovi podařilo přesvědčit búry, že město je příliš dobře hájeno na přímý útok, a tak udržet obranu až do osvobození vyloděnými posilami. Po osvobození vypukly v Británii ohromné oslavy. Robert Baden-Powell se stal národním hrdinou a nejmladším brigádním generálem. Obdivně o něm psal i tehdejší válečný zpravodaj Winston Churchill. Po práci na založení jihoafrické policie se Baden-Powell roku 1903 vrátil do Anglie, aby nastoupil funkci generálního inspektora jízdy.

O pár let později požádal Baden-Powell krále o uvolnění z vojenské služby. Král mu vyhověl, a tak mohl zahájit činnost skautské organizace. V roce 1907 zorganizoval tábor na ostrově Brownsea, což je dnes považováno za počátek skautského hnutí. Následně začal vydávat časopis *The Scout*¹, kde shrnoval různé poznatky z tábora. V roce 1908 vydal knihu *Scouting for Boys*, která se ihned stala světovým bestsellerem. Skauting jako životní styl se rychle rozšířil po Anglii a nakonec i do ostatních zemí světa. O rok později byla založena Světová skautská organizace WOSM (World Organisation of the Scouting Movement) a Robert Baden-Powell byl zvolen jejím náčelníkem (The Chief Scout of the World). V roce 1912 se Robert Baden-Powell seznámil s Olave St. Clair Soames², se kterou se 30. října 1912 oženil. Olave se později stala světovou Náčelní skautek. Manželé

---

¹ Scout anglicky – průzkumník, zvěd, stráž, hlídka

² Manželství Baden-Powellových bylo inspirací pro výchovu dětí a mladých lidí. Oba dva byli narozeni ve stejný den - 22. února. Robert Baden-Powell roku 1857 a Olave Baden-Powell roku 1889. Roku 1926 byl tento den – 22. únor – vyhlášen za svátek všech skautek světa, takzvaný Thinking Day (u nás znám jako Den sesterství nebo Den přemýšlení).

Baden-Powellovi byli za zásluhy o výchovu mladých lidí povýšeni do šlechtického stavu.

1.1.2 Vznik skautingu

Jak již bylo řečeno výše, první skautský tábor se konal roku 1907 na britském ostrově Brownsea, v blízkosti Poole v Dorsetu v Anglii. Na tento tábor vzal Baden-Powell na devět dní v srpnu 20 chlapců z Londýna a okolí. Chlapci byli z různých společenských vrstev. Přitom se mu potvrdilo, že si děti, i když mají mezi sebou velké společenské rozdíly, rozumějí. V roce 1908 pak vznikla první oficiální skautská organizace „The Boy Scouts“. Organizace byla určena nejprve pouze chlapcům s cílem naučit je postarat se sami o sebe, měla je učit i přežití v přírodě, poradit si s nepříznivými podmínkami. O hnutí začal být velký zájem jak po celé Británii, tak i v okolních zemích, kam se myšlenka skautingu rychle šířila. Symbolem chlapeckého skautingu se stala lilie – představující symbol čistoty ducha i těla. Baden-Powellova organizace vycházela z vojenské tradice, což se projevilo i na troubení nástupů, budíčeků a večerek. V budoucnu tato skutečnost ovlivnila i vznik skautských pochodových hudeb.

Roku 1909 se na skautské přehlídce v Londýně poprvé objevila i skupina dívek hlásící se ke skautingu. Baden-Powell byl tímto překvapen, nicméně rozhodl, že by děvčata měla mít vlastní jméno a organizaci. Navrhl název Girl Guides³. V následujícím roce jeho sestra Agnes Baden-Powell založila organizaci pro skautky WAGGGS – World Association of Girl Guides and Girl Scout. Symbolem dívčího skautingu se stal trojlístek.

Skauting se během několika málo let rozšířil do mnoha zemí⁴, v současnosti skautská hnutí působí ve 216 zemích světa a sdružují na 40 miliónů skautů a skautek bez rozdílu věku, náboženského vyznání a etnické příslušnosti.

---

³ Guides anglicky – průvodci

⁴ „Z Anglie, země vynálezů, podnikavosti a sportu, z této země praktického názoru na život a vážného bádání o výchově, přicházejí k nám zprávy o zajímavé novotě na poli výchovy. Jméno „Boy Scout“ (čti Boj Skaut) v ostrovní říši rychle zdomácnělo, rychle stalo se populárním ve všech

1.1.3 Vznik a vývoj junáckého hnutí v Čechách

Stanovy Junáka uvádějí: „*Junák – svaz skautů a skautek ČR je dobrovolné, nezávislé a nepolitické občanské sdružení ve smyslu zákona 83/90 Sb. sdružující své členy a členky bez rozdílu národnosti, náboženského vyznání, politického přesvědčení, rasy nebo jiných rozdílů.*“⁵

Antonín Benjamín Svojsík⁶, profesor na pražském reálném gymnáziu (dnes Gymnázium Sladkovského), se dozvěděl o Baden-Powellově organizaci a začal se o tento nový výchovný směr zajímat. Po získávání informací a četbě řady publikací o nově vznikajícím hnutí odjel v červenci roku 1911 do Anglie, aby se osobně seznámil s Robertem Baden-Powellem a s myšlenkou skautingu a udělal si tak o novém výchovném hnutí jasnou představu. Po návratu do Čech upravil Baden-Powellovy myšlenky na české poměry, inspiroval se myšlenkami Ernesta Setona⁷, zakladatele hnutí „woodcraft“ (lesní moudrost), a dal tím základ nové české dětské

částech říše britské, a lavinou šíří se i do jiných států: Německa, Ruska, Rakouska, Itálie, Francie aj. Teprve tři léta (od r. 1908) trvá tato organizace a již má přes milion anglických hochů ve svých řadách. Je to zajisté vzrůst úžasný“ ... V Anglii těší se skauti nezměrným sympatiím, všech vrstev obyvatelstva. Anglický král sám přijal nad nimi protektorát a stal se jejich nejvyšší hlavou – patronem. Žádná význačná událost neodehraje se dnes v Anglii bez nich. Pečovali o pořádek při pohřbu krále Eduarda, a každý dbal jejich pokynů více než vojáků. K letošní korunovaci dostavilo se jich na třicet tisíc ze všech končin světa, roznášeli na ulicích, jimiž se ubíral průvod, pitnou vodu a ošetřovali nemocné. Nastane-li velký požár, ihned sejdou se skauti z okolí, utvoří řetězy bezpečnější a lépe respektované, než kordony policie. Prosté, typické jejich obleky spatříte všude, kde třeba pomoci, celá řada jich byla již vyznamenána za obětavé zachránění lidských životů. Při tom nijak nezanedbávají svých povinností jako studenti, učedníci apod., ba jsou právě chváleni jako nejsnaživější, nejváženější pracovníci, a z mnohého lehkomyšlného učinila výchova v řadách skautů nejpilnějšího hocha. „...Svojsík, Antonín Benjamin: *Český skaut – úvodem k nové národní naší instituci*, Praha 1912, Praha 2002 TDC, jako příloha časopisu Skauting

⁵ Stanovy Junáka – svazu skautů a skautek ČR, schválené X. valným sněmem ve Vsetíně dne 21. 10. 2001, Hlava první, základní ustanovení 1. str. 1.

⁶ Antonín František Svojsík se narodil 5. září 1876 v Praze. Přezdívku Benjamín získal jakožto nejmladší člen Českého pěveckého kvarteta. Zemřel 17. září 1938, je pohřben na Vyšehradském hřbitově (pohřbu se zúčastnilo více jak 3000 skautů a skautek).

⁷ Ernest Thompson Seton se narodil 14. srpna 1860 v Anglii. Byl ilustrátorem, spisovatelem a zakladatelem woodcraftu a zároveň prvním náčelníkem Amerických skautů. Zemřel v roce 1946 v USA.

a mládežnické výchovné organizaci. V únoru 1912 vydal Antonín Benjamín Svojsík brožurku *Český skaut – úvodem k nové národní naší instituci*. V této brožuře Svojsík zdůrazňuje nutnost přizpůsobit nové výchovné hnutí českým poměrům.

„Pro nás nejdůležitější otázkou je, zda s organizací skautů mají býti také u nás podniknuty pokusy, a v jaké formě má se to státi. Rozhodl jsem se hned v Anglii, že příštím jarem pokusy v tom ohledu najisto učiním. Za tím účelem vešel jsem v jednání s jejich zakladatelem, generálem Baden-Powellem (čti Bádén-Poelem) a postaral se o překlady odborné literatury, již u nás nic příbuzného dosud není. Ovšem nelze tu přestáti na pouhých překladech. Je nutno všechna díla přepracovati pro naše poměry, jež jsou v ohledu geografickém, historickém, společenském i právním úplně jiné. Základním spisem skautování je kniha Baden-Powella ‚Scouting for Boys‘. Německé vydání díla pod jménem ‚Das Pfadfinderbuch‘ zpracované Drem Lionem s řadou spolupracovníků, nedosahuje v mnohém anglického originálu. České zpracování zamýšlím nejdéle počátkem dubna odevzdati veřejnosti. ... Skautování jest nejkrásnější z cest přirozené výchovy. Vane z ní cosi zdravého, jako ovzduší Řecka, proto by vylo neodpustitelnou chybou nepřivlastnit si jí. ... Sir Baden-Powell vyznamenal se za války burské při obléhání města Mafekingu hlavně tím, že vycvičil a výborně používal čet mládeže. Mladí hoši vynikli odvahou a znalostí terénu často nad dospělé vojíny. ...“⁸

V létě roku 1912 se ve Vorlovských lesích⁹ v blízkosti Lipnice uskutečnil první tábor českých skautů. Tohoto tábora se zúčastnil i básník Jiří Wolker. Až v roce 1914 byl založen spolek „Junák – Český skaut“. O rok později byl ustanoven odbor pro dívčí výchovu v Junáku – Českém skautu. Roku 1919 se organizace přejmenovala na Svaz junáků – skautů Republiky československé¹⁰.

---

⁸ Svojsík, Antonín Benjamin: *Český skaut – úvodem k nové národní naší instituci*, Praha 1912, Praha 2002 TDC, jako příloha časopisu Skauting

⁹ Dnes Orlovské lesy.

¹⁰ Den po vzniku samostatné Československé republiky – 29. října 1918 byla zřízena skautská pošta a vydány první skautské známky na světě.

Antonín Benjamín Svojsík požádal řadu významných osobností kulturně společenského života o napsání příspěvků do publikace *Základy junáctví*, která poprvé vyšla roku 1912 a nese hlavní myšlenkové proudy nového výchovného hnutí. Mezi osobnosti, kteří do *Základu junáctví* přispěli, patřili například malíř Mikoláš Aleš, spisovatel Alois Jirásek, Karel Václav Rais, František Serafínský Procházka, Josef Guth-Jarkovský, či doktor Josef Thomayer a další.

Za zlatou éru českého skautingu lze považovat období „první republiky“. Skautskými oddíly v této době prošla řada významných osobností českého společenského i kulturního života, prezident Edvard Beneš, básník Jiří Wolker, klinický lékař a akademik Josef Charvát, cestovatel František A. Elstner, příslušník zahraničního odboje a spolustrůjce atentátu na Heydricha Jan Kubiš; v dalších letech to pak byli prezident Václav Havel a jeho bratr Ivan, režisér Miloš Forman, skladatel Karel Janovický, muzikolog Jiří Pilka a mnoho dalších.

Postupem času se z původně dětského hnutí stalo hnutí sdružující nejen děti, ale i mladé lidi a dospělé. Do povědomí „junáků“ se vžilo nepsané heslo „jednou skautem, navždy skautem“, které v sobě zobrazuje výchovnou myšlenku skautského hnutí. Tedy dokázat se postarat sám o sebe i o druhé, zvládat krizové a nepředvídatelné situace, být si vědom svých povinností, sounáležitosti s druhými a s celým společenstvím a společností, které jsme členy. Pro vedoucí skautských oddílů to znamená vést a vychovávat děti a mládež k tomu, aby byly celkově rozvinutou osobností. Neznamená to pouze dokázat přežít v přírodě, ale především to znamená učit děti a mládež orientovat se v současném společenském i kulturním životě.

Junák – český skaut, byl za svou historii třikrát zakázán totalitními režimy a třikrát se opět vrátil ke své činnosti. Skauti se podíleli na protitotalitní činnosti, řada z nich působila v odboji a řada z nich byla za svou činnost zatčena či dokonce za ni položila život. Jenom za druhé světové války to bylo v našich zemích na sedm set skautů. Dne 28. října 1940 bylo nařízeno rozpuštění Junáka, týden nato nacisté přepadli junácké ústředí a zabavili veškerý majetek. Roku 1945 byla při Pražském květnovém povstání obnovena skautská činnost. Po válce se ke skautskému hnutí v Československu hlásilo na čtvrt milionu členů. V roce 1948

byla Junácká organizace opět paralyzována. Junák byl začleněn do Svazu československé mládeže, čímž začala druhá likvidace Junáka. Řada činovníků se stala obětí politických procesů a strávila roky v komunistických žalářích.

V roce 1950 byl Junák podruhé zrušen. Ke krátkému obnovení došlo mezi roky 1968 a 1970. Dne 1. září 1970 byla potřetí ukončena činnost Českého Junáka. Až do posledního obnovení organizace pracovala řada oddílů pod hlavičkou jiných povolených organizací. Na přelomu let 1989 a 1990 došlo se znovuobnovením demokratické společnosti také k poslednímu obnovení Junáka. 28. prosince 1989 byly schváleny tehdejším ministerstvem vnitra a životního prostředí stanovy Českého Junáka – svazu skautů a skautek. Spolu s následným rozdělením Československé republiky se dělí i Junácká organizace a Český Junák tak získává oficiální název Junák – svaz skautů a skautek ČR. Junák má v současnosti přes 46 000 členů, čímž se stává druhou největší dětskou a mládežnickou organizací v republice. Pro představu Pionýr má cca 16 500 členů, Asociace turistických oddílů cca 9 100 členů, Mládež českého červeného kříže cca 520 členů, Liga lesní moudrosti (Woodcraft) cca 1100 členů, Folklórní sdružení České republiky cca 13 900. Největší dětskou a mládežnickou organizací u nás je Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, ta čítá cca 49 900 členů.¹¹

Junák je jako jediná česká skautská organizace členem všech tří světových skautských organizací – dívčí kmen je členem WAGGGS, chlapecký kmen je členem WOSM (World Organization Of The Scout Movement) a kmen dospělých je členem ISGF (International Scouts And Guides Fellowship).

1.1.4 Princip organizace Junáka

Základní organizační jednotkou je „středisko“ se svými výchovnými jednotkami (oddíly a kmeny). Střediska se sdružují pod vyšší organizační jednotky – „junácké okresy“, ty pak spadají pod „junácké kraje“. Tyto organizační jednotky fungují na odpovídající úrovni státní správy a samosprávy. Dalšími orgány

---

¹¹ Převzato z <<http://www.crdm.cz/download/dokumenty/VZ-CRDM-2010.pdf>> (citováno 28. 10. 2011), Výroční zpráva ČRDM 2010

v Junáku jsou Ústřední revizní komise, Rozhodčí a smírčí rada Junáka, Výkonná rada Junáka a Náčelnictvo Junáka. Nejvyšším rozhodujícím orgánem je Valný sněm Junáka, který se koná jednou za tři roky.

Oddíly a družinový systém

Ve skautských oddílech jsou děti ve věku 11 – 15 let. Od 6 – 11 let věku jsou děti sdružovány v rojích světlušek (pro dívky, název odvozen podle knihy Jana Karafiáta *Broučci*), oddílech žabiček (vodní skautky do 11 let věku) nebo ve smečkách vlčat (chlapecké oddíly, název odvozen podle knihy Rudyarda Kiplinga *Knihy džunglí* – platí i pro vodní skauty). V rojích a smečkách se děti připravují na přestup do skautských oddílů. Skautské oddíly sdružují děti mezi 11 – 15 rokem. Skautské oddíly mohou být pěší, nebo vodní. Dále pak mohou být oddíly čistě dívčí, chlapecké nebo i koedukované, často jsou – zejména na menších městech a vesnicích – oddíly koedukované i věkově, tedy sdružují děti všech výchovných kategorií. Mezi 15 – 26 rokem jsou starší skauti a skautky sdružováni v nejstarších výchovných jednotkách – v kmenech roverů a rangers. Dospělí skauti a skautky jsou sdružováni v klubech dospělých, případně jsou registrováni jako „volní“ činovníci přímo u středisek.

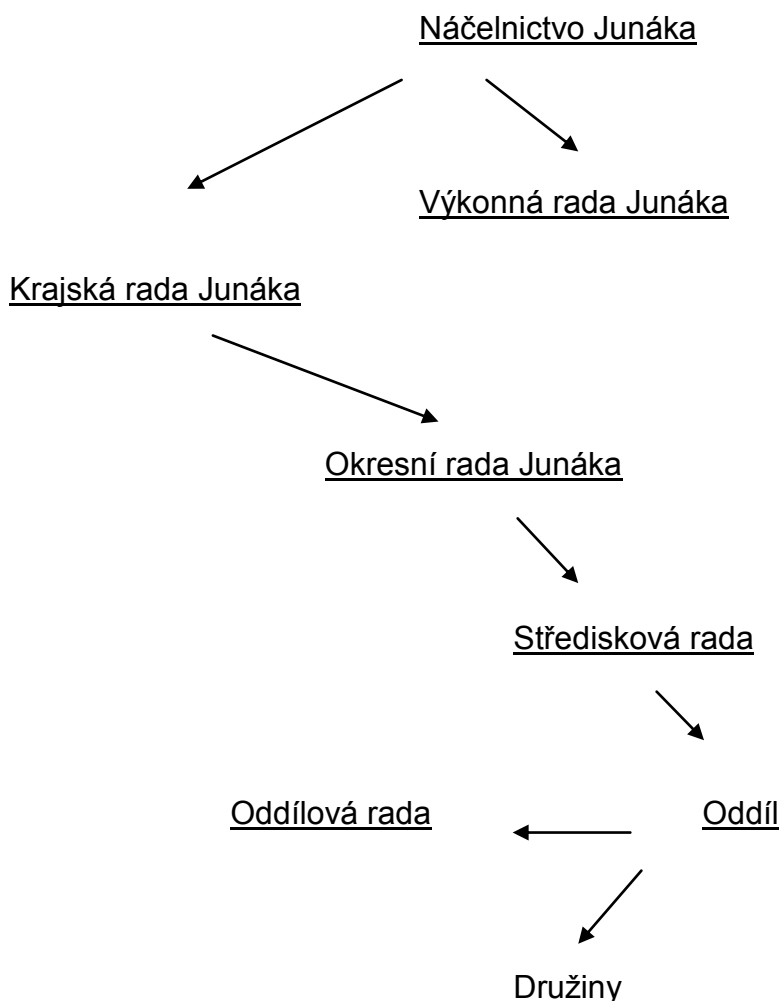
V oddílech skautů a skutek je kladen velký důraz na všestranný rozvoj osobnosti, na týmovou spolupráci. Oddíly se dělí ještě na menší skupiny – družiny. Zakladatel skautingu byl přesvědčen, že *„Skauting sdružuje chlapce v bratrských skupinách, které jsou přirozenou organizační formou, ať už při hře, klukovinách, nebo při bezcílém potloukání se.“* (Baden-Powell, R., 1908)

Družinový systém ve skautských oddílech netvoří pouze družiny, ale tvoří jej hlavně vztahy, pravidla, zvyklosti a tradice, které upravují komunikaci ve skupině dětí, dospívajících i dospělých vedoucích. Družina je chápána jako primární skupina. Robert Baden-Powell se již na počátku 20. století k družinovému systému vyjadřuje takto: *„Družinová soustava je ten podstatný znak, jímž se skautská výchova liší od všech ostatních organizací, cílem družinové soustavy je především propůjčit tolika chlapcům, kolik je to možné, skutečnou odpovědnost –*

za tím účelem, aby rozvíjeli charakter.“ (Baden-Powell, R., 1908). Ve skautských oddílech mají družiny 6 – 8 členů. Družinu vede starší a zkušenější chlapec či dívka – tzv. družinový rádce. Několik družin dohromady tvoří oddíl. Oddílovou radu, která zajišťuje chod a činnost oddílů, pak tvoří vedoucí oddílů a jeho zástupci, dále jednotliví rádcové družin spolu se svými podrádcí.

Organizační struktura Junáka

Nejvyšším orgánem v českém skautském hnutí je tzv. Valný sněm Junáka, jenž se koná jednou za tři roky, volí se na něm členové Náčelnictva, Rozhodčí a smírčí rady, rozhodují se a schvalují zásadní věci týkající se chodu celé organizace apod. Níže stručně představujeme organizační strukturu Junáka:

Náčelnictvo Junáka funguje jako rozhodovací a kontrolní orgán mezi dvěma sněmy, jeho členové v něm fungují dobrovolně, bez nároku na finanční odměnu. Náčelnictvo volí starostu a jmenuje členy Výkonné rady. Ti se starají o chod celé organizace. Mezi členy náčelnictva jsou jak členové volení Valným sněmem, tak i předsedové krajských rad, kteří byli zvoleni na krajských sněmech. Krajské rady fungují jako pojítka mezi vyššími organizačními jednotkami a nižšími, jimiž jsou okresní rady, střediska a oddíly. Zdánlivě mimo tuto organizační strukturu stojí Rozhodčí a smírčí rada Junáka. Ta je stejně jako členové náčelnictva volena Valným sněmem. Rozhodčí a smírčí rada funguje jako kontrolní orgán, má pravomoc přehodnotit rozhodnutí Náčelnictva a vyjadřuje se k právnickým krokům týkajících se celé organizace.

1.2 Myšlenkové základy skautingu

Posláním Junáka je *„podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí, jejich duchovních, mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností tak, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti k sobě samým, bližním, vlasti, přírodě a celému lidskému společenství v souladu s principy a metodami, stanovenými zakladatelem skautského hnutí, lordem Baden Powellem“* (Stanovy Junáka – svazu skautů a skautek ČR, 2001)

1.2.1 Principy skautské výchovy:

Skautské hnutí je založeno na třech základních principech (povinnostech), které jsou dále vyjádřeny ve skautském zákonu a slibu. Principy, stejně jako skautské zákony, nejsou pro členy hnutí dogmaty, ale myšlenkou, kterou by se měli ve svém životě snažit co nejlépe naplňovat.

První princip je povinnost k Bohu, která je chápána také jako povinnost k nejvyšší pravdě a lásce. Je vyjádřena snahou hledat v životě vyšší hodnoty než materiální. Často je také nazývána jako povinnost k vyššímu principu nebo povinnost k tomu, co nás přesahuje.

Druhým principem je povinnost vůči ostatním nebo také povinnost k druhým, tj. věrnost k vlasti, spolupráce mezi lidmi i různými sociálními a etnickými skupinami, úsilí o mír, účast na rozvoji společnosti.

Třetím principem pak je povinnost vůči sobě, chápána jako odpovědnost za rozvoj sebe sama.

1.2.2 Skautský zákon

Skautský zákon tvoří deset bodů. Stejně jako u principů není jejich dodržování přísným dogmatem. O jejich dodržování a plnění s nejlepším vědomím a svědomím by měl každý slušný člověk usilovat.

Skaut je pravdomluvný

Skaut je věrný a oddaný

Skaut je prospěšný a pomáhá jiným

Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta

Skaut je zdvořilý

Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských

Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců

Skaut je veselý a optimistický

Skaut je hospodárný

Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích

1.2.3 Skautský slib

Skautský slib skládají skauti a skautky ve skautských oddílech. Jeho znění je následující: „Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe: Sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době, plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské, duší i tělem být připraven pomáhat vlasti i bližním.“

Věřící skauti a skautky mohou dokončit svůj slib dovětkem: „K tomu mi dopomáhej Bůh“.

1.2.4 Heslo a příkaz

Heslem skautů a skautek je „Buď připraven!“, příkazem je „Alespoň jeden dobrý skutek denně!“ Heslo i příkaz by měly vést k uvědomění si, že se máme snažit být lepší a připraveni k pomoci druhým.

Upravené zákony a slib má i nejmladší výchovná kategorie skautů – světlušky / žabičky a vlčata. Pro starší výchovnou kategorii – rovery a rangers platí stejné zákony i slib, jen heslo je jiné: „Sloužím!“ Pro oldskauty, dospělé skauty a skautky platí stejné zákony i heslo jako pro rovery a rangeres.

1.2.5 Slib činovníků

Tento slib skládají dospělí skauti a skautky, kteří se věnují vedení oddílů. Text slibu zní „Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe, vést a vychovávat mládež mi svěřenou v duchu skautských zákonů a principů.“ Věřící činovníci mohou slib doplnit dovětkem: „K tomu mi dopomáhej Bůh.“

2 Hudba a Junácké hnutí

Hudba má ve skautském hnutí od jeho založení nezastupitelné místo. Nejde pouze o mezinárodní skautský signál, skautskou večerku, Junáckou hymnu, skautské pochody a písně, ale i o společný zpěv s kytarou u táborového ohně nebo v kruhu lesních kurzů a škol¹². Hudba a společný zpěv utužuje kolektiv a přináší řadu nepopsatelných zážitků a vzpomínek. Nezastupitelnou roli také ve skautské hudebnosti a ve skautských hudebních činnostech hrají akademie a besídky, které členové oddílů připravují pro rodiče i veřejnost. Jedním z hesel skautské výchovy je, že skaut má být veselý. Tato idea se právě hudbou a zpěvem nejnázne naplňuje. Již Robert Baden-Powell ve svých člancích ke skautingu¹³ nabádá ke zpěvu. I Antonín Benjamín Svojsík podnítl vznik řady skautských písní, doložené je přímo zadání písně Junácká, která se stala hymnou skautů a skautek v českých zemích.

K hudebním činnostem v programu oddílů nabádá i řada autorů skautských metodik nebo článků vztahujících se ke skautské výchově. Ovšem převážná většina těchto článků je starší více než dvacet let. V současnosti není hudebnost plně zařazena ani do Skautských stezek¹⁴. Stále však ještě v platnosti zůstávají takzvané odbornosti, mezi které patří i odborka hudebníků¹⁵. Mezi podmínky plnění

---

¹² Lesní kurzy a lesní školy jsou ve skautské terminologii vícedenní kurzy zaměřené na zážitkovou pedagogiku či na vzdělávání činovníků a činovnic. Jejich zaměření je nejrůznějšího typu, od motivačních, zážitkových kurzů, kurzů zaměřených na první pomoc, na lanové aktivity, až po kurzy zaměřené na management a organizaci a hospodaření. Zvláštní kategorií mezi lesními školami a kurzy jsou kurzy zaměřené na vůdcovské vzdělávání. Každý vedoucí oddílu v Junáku musí mít složenou vůdcovskou zkoušku. Jde o soubor více než dvou set kompetencí, které musí činovník splňovat, aby se mohl stát vedoucím skautského oddílu.

¹³ Například ve své stati *Scouting for boys*.

¹⁴ Skautské stezky jsou výchovným, metodickým materiálem využívaným v junáckém hnutí, jsou rozděleny podle stupňů úrovně pro každou výchovnou kategorii (světlušek/vičat, skautů/skautek a roverů a rangers).

¹⁵ Každá odborka je rozdělena na několik odborností, pro zajímavost uvádíme výběr podmínek pro splnění odbornosti „zpěv“.

- 1- Zaspívá bez doprovodu státní a junáckou hymnu a večerku.
- 2- Umí zaspívat několik písní podle vlastního výběru.

nováčkovské zkoušky patří zpěv a vysvětlení významu České státní hymny i hymny Junácké. Tyto podmínky lze najít i v příručce pro skauty z roku 1969¹⁶. V této příručce nacházíme podmínky nováčkovské zkoušky, v bodě 1.1. Junácká hymna a junácký znak, v bodě 2.1. Státní hymna, znak a vlajka. V prvním stupni skautské zkoušky jsou pak přímo body zpěv a společnost, zde se v bodě 17.1. zkouší skautské a národní písně. Stejná podmínka pak platí i pro druhý stupeň junácké zkoušky. Tyto podmínky pak byly v upravených podobách přežaty i do skautských stezek po posledním obnovení Junáka v roce 1989.

V příručkách pro americké skauty se vedle kapitol o táboření, tělovýchově, zdravotě, přírodovědě objevují i kapitoly o hudbě, zpěvu a dokonce i o vyprávění příběhů. Příručka *Scoutmaster's handbook* přímo vyzývá ke zpěvu písní při jakýchkoliv oddílových činnostech, při zahajování slavnostního ohně, při jeho zakončování, při chůzi, při přijímání nováčků. Také se zde odvolává na publikaci *Boy Scout Songbook*, kde se v úvodu pojednává o metodice nácviku písní.¹⁷ Publikace *Troop activities* obsahuje přímo kapitoly Songs and Icebreakers a Songs, campfireclosing, ve kterých se popisují přímo hudební aktivity pro skautské družiny a oddíly, hry se zpěvy a pohybem.¹⁸ V českém jazyce vyšla publikace *Skautskou stezkou* (2001), v níž jsou krátké kapitoly o státní hymně, hymně Junácké, večerce. Metodiku nebo náměty na hudební činnosti publikace neuvádí.

Největší rozkvět skautských písní lze sledovat v období od založení Junáka v roce 1912 až po jeho druhý zákaz v roce 1950. Nové skautské písně samozřejmě vznikají i v současnosti, ale již ne v tak velkém množství nebo se v hnutí příliš nerozšiřují, případně se neujaly. Poslední oficiálně vydané skautské

3- Má svůj zpěvník.

4- Dovede sám improvizovat druhý hlas k písni.

Kolektiv autorů, *Odborné zkoušky skautů a skautek*, Praha, Tiskové a distribuční centrum, 1998

¹⁶ Junácká stezka, pro potřeby junáků vytiskly Liberecké tiskárny 1969

¹⁷ Kolektiv autorů, *Scoutmaster's handbook*, Boy scout of America, 1964, str. 478-479

¹⁸ Kolektiv autorů, *Troop activities*, Boy scout of America, New Brunswick, New Jersey 1962, str. 172-180, 209 - 210

zpěvníky vyšly v 90. letech minulého století.¹⁹ V nich jsou vedle písní lidových právě původní písně junácké, které vznikly v předválečném, meziválečném a částečně i v poválečném období. Některé písně pak byly naposledy upraveny koncem 60. let. V převážné většině se jazykovou úpravou zabýval básník Kamil Bednář a hudební skladatel a teoretik Jarmil Burghauser – Jumbo.

Dnešní skauti do svých zpěvníků zařazují písně současných folkařů, písničkářů i kapel současné populární scény (ostatně tak tomu bylo i v dobách, kdy vznikaly první skautské zpěvníky). Hudba ve skautském hnutí je také nedílnou součástí společenství oddílů. Zpívá se nejen při slavnostních příležitostech jako je táborový nástup, slibový oheň, ukončení schůzek a podobně, ale v oddílech se provozují i jiné hudební aktivity. Poslech hudby, výroba nástrojů, družinové či oddílové pokřiky. Oddíly pořádají besídky a akademie, plesy a jiné společenské zábavy pro rodiče i pro veřejnost. V rámci Junáka existují skautské taneční kurzy, skautský sbor, skautská dechová hudba i mnohé skautské kapely hrající nejrůznější hudební žánry.

2.1 Úloha a význam hudby v Junáku

Na následujících řádcích chceme představit názory a úhly pohledu na skautskou hudebnost v původních textech dvou členů Junáckého hnutí. Texty jsme získali ze soukromé sbírky Václava Noska – Windyho²⁰. Jeden text vznikl před prvním zákazem skautského hnutí, ten druhý pak po jeho posledním obnovení. Texty citujeme pouze zčásti. Ke každému citovanému textu uvádíme také náš komentář. Oba texty jsou svým způsobem pro dnešní dobu aktuální, utváří ucelený pohled na danou problematiku.

První ukázka je z textu Jana Punčocháře – Puntí. Text pochází z prvních měsíců 90. let 20. století, tedy z doby těsně po posledním obnovení Junáka u nás.

---

¹⁹ Některé oddíly, převážně pak oddíly dospělých (např. severočeská družina Svojsíkova oddílu) vydává vlastním nákladem zpěvníky, ale ty většinou obsahují již vydané, staré skautské písně.

²⁰ Václav Windy Nosek, narozen 1943 v Praze je skautským sběratelem a historikem. Je autorem řady článků, textů i publikací o skautské historii a Jaroslavu Foglarovi.

Jan Punčochář se narodil 9. prosince 1923, zemřel 18. února 2011. Skautem se stal v roce 1933 v Českých Budějovicích, v roce 1938 absolvoval Moravskou lesní školu. V letech 1968 a 1990 stál při zakládání skautského střediska v Ostrově nad Ohří. V posledních letech života byl členem čestného Svojsíkova oddílu. Za svoji celoživotní činnost byl oceněn Řádem stříbrného vlka, jedním z nejvyšších skautských vyznamenání.²¹ Jan Punčochář zažil činnost skautských oddílů v meziválečném období, podílel se na činnosti v „ilegálních skautských oddílech“. Šlo o oddíly, které skrytě dál pokračovaly ve skautské činnosti pod hlavičkou pionýrských a turistických oddílů.

„Písně jako slovní druh nejsou již tak vyhraněně junáckým projevem – vytváří je snad každá společenská skupina, zvláště pokud v ní jsou mladí lidé – ale zato mají ze slovesných a lze snad říci kulturních projevů vůbec v junáctví nejširší uplatnění. Zpívá se všude, kde se naskytne vhodná příležitost – za pochodu, ve vlaku, u táboráku, při příležitostných akademiích pro veřejnost a zase třeba při té „nejotravnější“ práci na táboře či jinde, pokud si při ní člověk zrovna nemůže překousnout jazyk.“

Toto tvrzení jsme využili i v rámci formulování jedné z hypotéz k výzkumu, který je zveřejněn v závěru této práce. Pokud by záleželo čistě na naší zkušenosti, mohli bychom toto tvrzení považovat za stále platné a aktuální.

„Na rozdíl od pokřiků představují skautské písně širokou škálu námětovou i stylovou, od junácké hymny až po žertovné a satirické popěvky, které často žijí a umírají s příležitostí, která je vytvořil, a a které přesto přispívají k trvale hřejivému pocitu ze života v kolektivu bratří a sester.“

Tato slova dokládají unikátní tvůrčí atmosféru v kolektivu oddílů, která podněcuje jeho členy nejen ke společnému zpěvu (při jakékoli příležitosti), ale také ke tvorbě specifických oddílových či družinových písní, které většinou vznikají přetextováním známého nápěvu.

---

²¹ Kmenové noviny Kmene dospělých, neprodejní výtisk. Určeno členům Junáka. Březen 2011.

„I mezi junáckými písněmi se najdou takové, které – ať už v určitém oddíle, družině, či ještě v užším kroužku vznikly, nebo byly touto skupinou pouze přijaty – stávajíc se jakýmsi intimním majetkem kolektivu a zpívají se jen při určitých příležitostech, často s vyloučením širší – i skautské – veřejnosti. Kdo by si zde nevzpomněl na Rikitanovu píseň Hochů od Bobří řeky? I v našem oddíle jsme měli takovou píseň: „V horách řeku znám...“. Nebyla naším vlastním výtvořem, převzali jsme ji od oddílu, který před námi tábořil na Slanici. Nápěv měla z lidové písně a přesto se stala tak „naší“, jako žádná jiná píseň, počítaje v to i ty, které jsme si složili sami.

Valnou většinou jsou skautské písně společným vlastnictvím veškerého junáckého kolektivu. Proto se také publikují - ve sborníčcích i časopisech - a opisují, stávají se lidovými písněmi v tom nejkrásnějším a nejopravdovějším smyslu.“

Tady považujeme za nutné tvrzení bratra Punčocháře doplnit. Naposled vydané skautské zpěvníky²² byly vydány právě v době, kdy bratr Punčochář psal tento text. Pravdou zůstává, že mnohé skautské oddíly a střediska vydávají zpěvníky pro své potřeby, mnohdy vázané k nějaké konkrétní akci jako jsou letní a zimní tábory. Také řada písní, které vznikly v kruhu nějakého skautského kolektivu, počase zlidověly a dnešní veřejnost je považuje za písně lidové. Příkladem může být píseň My pluli dál a dál nebo Červená se line záře apod.

„Vzpomínám si, jak mne překvapilo zjištění, že Poštorenská kapela, o níž se zpívá ve známé písničce, opravdu existovala a byla skutečně junácká. Písnička se stala dobou tak oblíbenou i v oddílech, kde po žádné kapele nebylo vidu ani slechu. Dochází tak k přelévání písní mezi skupinami.“

Píseň Poštorenská kapela můžeme považovat za jednu z nejznámějších skautských písní. Budeme o ní také dále pojednávat v této práci.

---

²² Křhler, J.: *Junácké a skautské písně*, AU.VI.EX, Praha 1991; Kolektiv autorů, *Skautský zpěvník 1*, Supraphon, Praha 1990; Kolektiv autorů, *Zpěvník*, Skauting, Liberec 1994

„Naopak, ve skautském kolektivu zdomácňuje řada písní původně trampských, lidových i umělých, které tak či onak jsou blízké životu v přírodě a společným zážitkům. I parodie mají zde své místo, hlavně u veselých táboráků.

Význam písní v junáckém životě je snad každému jasný: uvolňují – hlavně v době dospívání – a u těch, kteří se cítí v kolektivu stísněni – nervové napětí, dávají zapomínat na trable, na únavu z pochodu i na fádni, třebas i nepříjemnou dřinu – a hlavně pomáhají vytvářet ten fantastický pocit sounáležitosti a odvážné radosti, pro který člověk chtě, nechtě propadá skautské ideji na celý život.“

I tato slova bratra Punčocháře můžeme v současnosti považovat za aktuální. Mimo jiné také svým způsobem dokládají, že hudba vždy měla a má ve skautských oddílech neopominutelné místo. Domníváme se, že je stále nedílnou součástí letních i zimních táborů, oddílových víkendových výprav, slavnostních i táborových ohňů. Společný zpěv v kruhu přátel děti dodnes fascinuje, jsou v takovéto společnosti uvolněnější a otevřenější přijímat a reprodukovat hudbu. Tuto myšlenku také budeme chtít dokázat ve výzkumu, který je také součástí této práce.

„V současné době nelze dobře obsáhnout všechny tituly písní, ba ani ne jejich souhrnná vydání ve sborníčcích, vzhledem k jejich roztržitosti, různorodosti nákladů a míst vydání. Mnohé zůstaly přes svou hodnotu pouze v úzkém kruhu oddílu či střediska, jiné – ty „intimní“, jak jsme se o nich zmínili, pak vůbec tento druh nepřekročily.“

I o více než patnáct let později od napsání těchto slov nemůžeme říct, že by se nám dařilo skautské písně dostatečně sbírat. Řada z nich zůstává v nejrůznějších archivech. Nemáme dostatečné prostředky na to, abychom je sbírali, evidovali a vydávali. Některé písně končí v pozůstalostech oldskautů a oldskautek, mnohé tak mizí nenávratně.

Následující text pochází s největší pravděpodobností z předválečného časopisu *Vůdce*²³. Celé jméno autora se nám nepodařilo dohledat, pod textem je uvedeno pouze „Stopka – Brno“. Domníváme se, že jde o Ferdinanda Stopku, člena a vedoucího oddílu Dvojka Brno. Text reflektuje situaci v hnutí po všeslovanském jamboree, na kterém byla mimo jiné soutěž ve společném zpěvu. Autor textu kritizuje nedostatečnou hudební výchovu ve skautských oddílech. V závěru svého textu se pak snaží přednést metodiku, jak s členy oddílu pracovat. V dnešní době je autorova metodika neplatná, mnohdy by byla těžko naplnitelná i v hodinách hudební výchovy na školách. Domníváme se, že ani v době, kdy tento text vznikl, nemohl být v hnutí plně přijat. Nicméně řada dalších postřehů a myšlenek je platná i pro současnou dobu.

„Nikdo z nás jistě nepochybuje o výchovném významu písně, která dovede tak pronikavě působiti na náladu a vytvářeti prostředí. Ať již rámeček pro slovo mluvené, pro vůdčova vážná slova u táborového ohně či vyprávění zábavná. Jindy opět slouží k podpoře stejného rytmu kroků při pochodu, vytrvalosti a co hlavně – udržuje vždy veselou mysl.

Máme však bohužel dosud málo oddílů, v nichž se zpěv s úspěchem pěstuje v rozsahu úměrném jeho výchovnému významu, jak ostatně ukázaly i ideové závody o Slovanském Jamboree 1931.²⁴

Příčin jest několik: především nezájem vůdce, vyplývající z nedostatku hudebního sluchu, z pohodlí i jiných důvodů; někdo opět poukazuje na nechutí hochů ke zpěvu, jich hlasovou mutaci v době dospívání apod. Se soustavným nácvikem se setkáváme dosti zřídka. Většinou jest považován zpěv za nezbytné a

---

²³ Časopis *Vůdce*, vycházel od roku 1920, byl zaměřen na činovníky a činovnice Junáka. Později se přejmenoval na časopis *Činovník*, později ještě na časopis *Skauting*. V současnosti vychází ve dvou podobách, jednak jako časopis *Skauting*, který je přílohou současných časopisů Junáka (*Světýlko*, *Skaut Junák*, *Roverský kmen*), které odebírá vedení oddílů. Druhým časopisem je *Skautský svět*, který je určen pro dospělé skauty a skautky a také pro širokou veřejnost.

²⁴ Slovanské Jamboree – setkání skautů a skautek ze všech slovanských zemí. Konalo se roku 1931 v Praze. (http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%BD_skauting)

zároveň pohodlné vyplnění mezer v programu táborového ohně, kdy lze například při nedostatku vyprávěcího talentu vůdce uplatnit několik obligátních a vždy týchž písní, které hoši třeba znají z dob obecné školy, anebo pouliční šlágr nejnovějšího data; vyjímaje tento případ, zpravidla stejně častý, jako nevkusný, neuslyšíme u takových táborníků nic nového. Znáte přece ony trapné okamžiky, kdy marně se hledá pěkná písnička, kterou by všichni dovedli – a tak končí obyčejně pokus o něco nového a lepšího fiaskem, které pak potvrzuje námi hlásaný názor, že mezi skauty našeho oddílu není zpěváků (zejména, máme-li se zúčastnit ideové soutěže ve sborových závodech). Je jisto, že nelze po vůdci žádati, aby byl ve všech odvětvích dokonalým odborníkem, neřku-li metodikem. A přece jsme si musili osvojit mnohé znalosti či zdokonalit se v dovednostech, kterým jsme chtěli hochy naučit i tehdy, byly-li našemu vzdělání a zálibám hodně vzdálené. Ostatně právě po této stránce přináší skauting vůdci osobní zisk prohloubením vlastního jeho vzdělání a nabytím vědomostí, kterých školní a mnohdy i soukromé vzdělání mu neposkytnou.

Z toho nevyplývá ovšem, mluvíme-li o skautském zpívání, nutnost studia učebnic zpěvu pro školy měšťanské a střední. – Snad hrst zkušeností, kterou zde, bez nároků na úplnost, přináším, ukáže vůdci jednu z mnoha cest k oddílovému zpěvu.“

Následný text by nás navedl k metodice sborového nácviku, tak jak jí rozumíme v práci v dnešních dětských pěveckých sborech. Nedokážeme si dnes představit, že by děti, s kterými se setkáváme v oddílech, dokázaly takovýmto způsobem pracovat. V současnosti se v rodinách a ani ve školkách a školách s dětmi příliš a správně nezpívá, jak uvádí Tichá, (2005)²⁵: „...předpoklady dětí pro zpěv jsou v posledních letech stejné, jako byly dříve. Změnily se jen vnější společenské podmínky a zájmy dětí. Děti dnes nemají potřebu zpívat, neprocvičují svůj hlas...Je třeba hledat nové cesty, jak znovu podnítit jejich zájem o zpěv.“ Jak vyplývá z výše uvedeného textu bratra Stopky, již ve třicátých letech dvacátého století zazníval názor, že děti příliš nezpívají a nejsou k tomu dostatečným

---

²⁵ Tichá, A.: *Učíme děti zpívat*. Praha, Portál 2005 (str. 9)

způsobem vedeny a motivovány. Nedomníváme se, že by v tomto hrál velkou roli nezájem dětí o zpěv, mnohem pravděpodobnější se nám zdá příklad dospělých a jejich obava ze zpěvu. Ve výše uvedené publikaci Aleny Tiché se nachází řada her a cvičení, ze kterých mohou i dnešní vedoucí oddílů čerpat a zapojovat je do běžné oddílové činnosti, a tím rozvíjet nejen dětské hlasy.

2.2 Antonín Benjamín Svojsík a hudba

obr.1 – České pěvecké kvarteto

Foto bylo převzato z publikace *Historie českého skautingu slovem i obrazem*, která byla vydána k příležitosti konání čtvrtého junáckého sněmu v roce 1990.

Antonín Benjamín Svojsík²⁶, zakladatel českého skautského hnutí, byl vedle profesora tělesné výchovy i členem Českého pěveckého kvarteta. S tímto tělesem,

²⁶ Antonín Svojsík, 5. 9. 1876 – 17. 9. 1938. Zakladatel skautingu v českých zemích.

jehož dalšími členy byli Karel Šefrling, Rudolf Černý a Jan Novák, podnikl řadu koncertů a turné nejen po zemích Království českého, ale i po zahraničí – navštívili například Turecko, Ameriku, Bulharsko a mnoho dalších zemí. Poslední zahraniční cesta Českého pěveckého kvarteta se konala v letech 1905 – 1906, kdy kvarteto vyrazilo na koncertní cestu kolem světa. Svojsíkův kolega a přítel z Českého pěveckého kvarteta Jan Novák se později stal místonáčelníkem skautského hnutí.

Bohuslav Řehák²⁷ ve své publikaci *Jak šel životem*²⁸ popisuje Svojsíkův vztah k hudbě: „*Již jako hoch rád zpíval a na učitelském ústavu si školil hlas. Zpěv a hudba se mu staly na celý život nejmilejší zábavou. Spolu s věrným kamarádem učitelem Janem Novákem (pozdějším místonáčelníkem Junáka) a ještě se dvěma přáteli Mikolášem a Černým studovali komorní a klasickou hudbu a založili Učitelské kvarteto, později nazvané České pěvecké kvarteto.*“

Svojsík sám inicioval vznik řady skautských písní, nejnámější z nich je píseň Junácká, dnešní hymna skautů a skautek ČR. Svojsík považoval hudbu a zpěv za důležitý prvek utužování oddílových kolektivů. Sám se také účastnil přehlídek skautských pochodových kapel.

2.3 Některé významné junácké písně a hudební útvary

V této kapitole se budeme zabývat některými skautskými písněmi a hudebními útvary, které se ve skautském hnutí dodnes zpívají. S jistým nadhledem můžeme tvrdit, že většina z těchto písní má společného jmenovatele. V textech se objevují témata jako přátelství, příroda, touha po dobrodružství,

---

²⁷ Bohuslav Řehák, 1895 – 1967, jeho pohřeb 3. ledna 1968 se stal významnou manifestací skautingu. Po posledních slovech R. Plajnera zazněla po mnoha letech veřejně skautská hymna a večerka. Bohuslav Řehák – Sláva byl od roku 1922 místonáčelníkem a později i náčelníkem Junáka. V roce 1939 byl zvolen velitelem Junáka a následně, 1. den 2. světové války byl uvězněn v koncentračním táboře. Propuštěn byl až v roce 1945.

²⁸ <http://www.rostakovastezka.webgarden.cz/a-b-svojsik-data>

dalekých cestách, výzva k aktivnímu životu a angažovanosti jedinců ve společnosti.

2.3.1 Junácká hymna

Junácká (skautská) hymna je jedním ze symbolů Junáckého hnutí. Podle encyklopedického hesla *„je hymna obvykle slavnostní píseň nebo krátká hudební skladba, tvořící jeden z možných symbolů státu (případně i skupin států – např. Evropská unie), národa, politického hnutí, sportovní organizace případně i jiné organizované lidské skupiny (například skauting, tramping apod.).“*²⁹

2.3.1.1 Vznik a historie hymny

V roce 1912 zkomponoval tehdejší šéf opery Národního divadla Karel Kovařovic³⁰ píseň „Junácká“ na slova Františka Severína Procházky. Oba autoři charakterem své tvorby patří mezi pozdní romantiky, odtud bychom mohli vysvětlovat svým způsobem archaismus slov i melodie. Původní melodie, harmonie, slova a tím i rytmus se částečně liší od podoby zpívané v dnešní době. K těmto odchylkám s největší pravděpodobností došlo tím, že hymna byla šířena spontánně, nápodobou, a tak u ní, stejně jako u lidových písní, došlo k několika drobným posunům. Původní junácká hymna obsahovala pět slok, v dnešní verzi se ovšem užívají sloky pouze dvě, a to první a pátá.

V roce 1968 vydal Jarmil Burghauser – Jumbo druhou řadu skautských zpěvníků, kde byla slova písně „Junácká“ upravena básníkem Kamilem Bednářem. V roce 1990 byl vydán doplněný výtisk Svojsíkových *Základů junáctví*, v nich je vytištěna další verze hymny – pro dva soprány a dva alty. Jedná se o přepis původní verze písně Junácká. Díky tomuto „dvojímu“ vydání hymny se mezi českými skauty rozšířily obě verze. Rozdíl je jak v drobných odchylkách u hlavní

---

²⁹ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hymna>

³⁰ šéfem opery byl od roku 1900 do roku 1920

melodie, tak zejména v textu. Doufáme, že se v dohledné době podaří tyto odlišnosti v hnutí ustálit. Poslední upravená verze Jarmilem Burghauserem a Kamilem Bednářem byla oficiálně schválena velitelstvím Junáka dne 12. září 1945, považujeme ji tedy pro naši práci za oficiální znění Junácké hymny, ale pracujeme s oběma rozšířenými verzemi v Junáckém hnutí.

Původní slova Junácké hymny (F. S. Procházka, 1. a 5. sloka):

Junáci vzhůru, volá den, luh květem bývá orosen.

Sluníčko blankytem pílí, před námi pouť vede k cíli.

Junáci vzhůru, volá den, Junáci vzhůru, volá den!

Junáci vzhůru, volá den, buď připraven, buď připraven!

V obraně dobra a krásy, dožiješ vlastí svých spásy.

Buď připraven, buď připraven, buď připraven, buď připraven!

V současnosti je mezi českými junáky ustálenější v první sloce změna z „bývá orosen“ na „kývá orosen“ a místo „v obraně“ se zpívá „k obraně“ dobra a krásy. U druhé sloky se místo „vlastí svých“ zpívá „vlasti své“ a v posledním verši místo čtyřikrát „buď připraven“ zaznívá „junáci vzhůru, volá den, buď připraven, buď připraven“. Z hudebního hlediska se změny mezi verzemi týkají především drobných úprav synkopického rytmu. Upravená verze Jarmilem Burghauserem více odpovídá textové frázi. Junácká hymna v současném skautském hnutí zaznívá jak v původní verzi z roku 1912, tak i ve výše popsaných změnách, které upravil po druhé světové válce Jarmil Burghauser spolu s básníkem Kamilem Bednářem, tak i v různých kombinacích obou notových zápisů.

Junácká hymna byla za dobu své existence několikrát nahrána.³¹ První nahrávky, které máme k dispozici, pocházejí z třicátých let 20. století. Podařilo se nám dohledat dvě nahrávky. Svým provedením se ale výrazně liší. Velmi tradiční nahrávka Junácké hymny je v podání výborného dětského sboru „Bakulovi zpěváčci“³². Zajímavou nahrávkou, která přináší modernější a neotřelejší znění Junácké hymny, je předválečná nahrávka orchestru Melody Boys R. A. Dvorského³³. Další nahrávku máme z roku 1968, v tomto roce druhého obnovení Junáka vydal Supraphon hymnu v úpravě Jarmila Burhausera, toto provedení řídil Rudolf Urbanec. Dále máme k dispozici nahrávky, které vznikly po posledním obnovení Junáka. Dvě z nich nahrál skautský pěvecký sbor Cantuta v roce 2011, tyto nahrávky jsou jak v jednohlasém znění, podle posledního upravení skautské hymny Jarmilem Burghauserem, tak ve čtyřhlasé úpravě, kterou pro sbor upravil Jan Kyjovský. Dále máme k dispozici nahrávku kapely Likke Til, která vznikla pro české skautské jamboree Klíč v roce 2008. Poslední nahrávkou je zajímavé počítačové ztvárnění.

---

³¹ Výběr nahrávek uvádíme v příloze této práce na CD.

³² Bakulovi zpěváčci, dětský pěvecký sbor založený a vedený Františkem Bakulou. Sbor existoval mezi lety 1920 – 1934.

³³ Rudolf Antonín Dvorský, 24. 3. 1899 – 2. 8. 1966. Byl kapelníkem a skladatelem, založil orchestr Melody Boys, který existoval od roku 1929 do roku 1945.

Junácká hymna, ve znění schváleném 12. září 1945:

Tempo di marcia (Rázně ♩=92)

1. Ju - ná - ci vzhůru, vo - lá den, luh květem ký - vá
2. Ju - ná - ci vzhůru, vo - lá den, buď připraven, buď

o - ro - sen. Slu-níč-ko blan-ky-tem pí - lí,
při-pra - ven! V o-bra-ně do - bra a krá - sy

před námi pouť ve - de k cí - li. Ju - ná-ci vzhů - ru,
do - ži-ješ vlas - ti své spá - sy. Ju - ná-ci vzhů - ru,

vo - lá den, Ju - ná - ci vzhů - ru, vo - lá den!
vo - lá den,

buď při-pra - ven, buď při - pra - ven!

noty 1 – Junácká hymna

2.3.1.2 Karel Kovařovic

Narodil se 9. prosince 1862 v Praze, zemřel 6. prosince 1920 v Praze. Byl dirigentem a skladatelem. V roce 1900 se stal šéfem opery Národního divadla. Pocházel z měšťanské rodiny. Na konzervatoři vystudoval hru na klavír, klarinet a harfu, vedle těchto nástrojů se také věnoval studiu skladby u Zdeňka Fibicha a navštěvoval i hodiny sólového zpěvu. Komponoval písně, komorní skladby, opery. Své populární skladby vydával pod pseudonymy, jako například Charles Forgeron.

Mezi jeho zejména vlastenecké opery patří opera Psohlavci nebo Na starém bělidle. V roce 1912 byl požádán Antonínem Benjamínem Svojsíkem, aby zkomponoval hudbu k první junácké písni, textovou předlohu k ní napsal František Serafínský Procházka. Karel Kovařovic byl, jako řada dalších významných osobností tehdejšího českého společenského života, novým výchovným hnutím nadšen. První junácká píseň tak vznikla poměrně záhy a ještě v květnu roku 1912 mohla být zařazena na poslední stránky „bible českých skautů“ – *Základů junáctví*³⁴. Píseň nesla název Junácká a byla v hnutí záhy velmi oblíbenou a rozšířenou, až se z ní stala hymna skautů a skautek v českých zemích. Na Slovensku pak vznikla její verze ve slovenském jazyce.

2.3.1.3 František Serafínský Procházka

Tento umělec se narodil 15. ledna 1861 v Náměšti u Olomouce a zemřel 28. ledna 1939 v Praze. Je autorem textu písně Junácká. Působil jako redaktor, spisovatel a básník. Byl žákem Svatopluka Čecha. Jako redaktor působil v časopisu pro mládež – Malý čtenář, jehož nakladatelem byl Josef R. Vilímek. Mimo jiné je autorem alegorické báčorky *Král Ječmínek*, politických šansonů *Hradčanské povídky*, *Písni o činu* a mnoha dalších textů. Některé z jeho textů byly zhudebněny a zlidověly. František Serafínský Procházka také nabídl Antonínu Benjamínu Svojsíkovi název pro novou výchovnou organizaci – „druž“, ale sám cítil, že tento název není úplně správný. S názvem „junák“ pak přišel Svojsíkův kolega František Bílý a o pár dní později se Svojsík obrátil znovu na Františka S. Procházku s prosbou o napsání vhodného textu pro první junáckou píseň. Procházkovi se myšlenka nového výchovného hnutí líbila, a tak se úkolu rád zhostil. Stal se tak autorem textu současné junácké hymny.

---

³⁴ *Základy Junáctví*, první česká a česky psaná kniha o skautingu a skautské výchově. Autorem je Antonín Benjamín Svojsík, který požádal řadu významných českých osobností o napsání jednotlivých kapitol. Kniha vznikala na Vorlovské myslivně, nedaleko hradu Lipnice. Toto místo je dodnes považováno za kolébku českého skautingu. Mezi přispěvatele mimo jiné patří Mikoláš Aleš, Alois Jirásek, Karel Václav Rais, František Serafínský Procházka, Josef Guth-Jarkovský, Josef Thomayer a další.

Slova písně Junácká Karla Serafínského Procházky

1. Junáci vzhůru, volá den!

Luh květem bývá orosen,

sluníčko blankytem pílí,

před námi pout' vede k cíli.

Junáci vzhůru, volá den, Junáci vzhůru ,volá den.

2. Nás neomylí nástraha,

je na stráží nás odvaha,

jsme silni svalem i duší,

jak růže krásný čin sluší.

Nás neomylí nástraha, nás neomylí nástraha.

3. A každý z nás vždy přímo stát,

a před nikým šij neshýbat,

do očí pravdu a v pýše,

jen vlast svou výše a výše.

Tu každý z nás vždy duší stát, tu každý z nás vždy duší stát.

4. Chceme věrni zůstat také dál,

čím k lepšímu duch mladý vzplál,

poslušni vnitřního kynu,

muž chcem být krásného činu.

Chcem věrni zůstat také dál, chcem věrni zůstat také dál.

5. Junáci vzhůru, volá den

Buď připraven, buď připraven.

V obraně dobra a krásy,

dožiješ vlastní svých spásy,

Buď připraven, buď připraven, buď připraven, buď připraven.

2.3.2 Hymna ISGF (Internaticonal scouts and guides fellowship)

Hymna International scouts and guides fellowship (dále jen ISGF) byla přijata v roce 1996³⁵ na XXI. světové konferenci IFOFSAG (International Fellowship of Former Scouts and Guides). Tato konference mimo jiné přijala i nový název světové organizace dospělých skautů a skautek: ISGF – International Scout and Guide Fellowship.

Tato píseň je výsledkem soutěže vypsané v roce 1995 světovým komitétem ISGF. Autorkou je Sheena Prince z Austrálie. Původní text je anglický se dvěma slokami a společným refrénem. Po uzavření soutěže byla zpracována oficiální francouzská verze a světový komitét ISGF vyzval národní skautské organizace k vytvoření vlastních verzí odpovídajících znění anglického originálu. Tato píseň je v současnosti považována za hymnu ISGF ve všech jazykových mutacích.

Na českém znění této hymny se podílela celá řada oldskautů a oldskautek. Definitivní podobu ustálili Ivo Slavíček z Karlových Varů a Zdeňek Kolečkář

---

³⁵ Konference se konala ve dnech 30. června.– 5. července 1996 v Montegrottu v Itálii

z Brna, který zpracoval výchozí překlad pro českou verzi. Utváření české verze se účastnila řada členů kmene dospělých.

Po výzvě náčelnictva Kmene dospělých bylo české pojetí a znění hymny předmětem pozornosti na mnoha akcích Kmene dospělých. Konečné znění hymny doporučili ke schválení v srpnu 2000 účastníci Lesní školy kmene dospělých. Následně pak bylo doporučeno užším náčelnictvem Kmene dospělých v září 2000 na Šlitrově pile a schváleno bylo náčelnictvem Kmene dospělých 25. listopadu 2000 ve Vyškově.

České znění hymny není pouze doslovným překladem, ale zpěvnou verzí, vystihující smysl originálního textu. Anglický originál hymny dospělých skautů a skautek má dvě sloky. Český překlad uvádí sloky čtyři, přičemž první dvě sloky jsou oficiálním překladem, třetí a čtvrtá sloka je pak národním dodatkem této písně.

Anglický text hymny International scouts and guides fellowship:

1. We're men and women joined together

by a strong thread of unity.

Just like the Scouts and Guides around the world,

we strive to make it free.

ref. We are a felowship and we try

to reach all under the Sun.

No matter what our colour or creed,

we'll work together 'til we see the need is gone.

2. We are led forward by our promise

We share the vision of B-P.

We love our God,

We serve the world we share,

We live in harmony.

ref.: We are a felowship and we try

to reach all under the Sun.

No matter what our colour or creed,

/: we'll work together 'til we see the need is gone. :/

Český překlad hymny ISFG (Ivo Slavíček a Zdeněk Kolečkář)³⁶:

1. Jsme pevné hnutí mužů i žen,

spojené skautskou myšlenkou,

své zemi všichni věrně sloužit chcem',

a přáteli být všem.

ref. Jsme hnutí přátel z mnoha zemí,

z mnoha zemí pod sluncem,

nezáleží na barvě pleti či víře,

---

³⁶ Ivo Slavíček i Zdeněk Kolečkář jsou členy Kmene dospělých Junáka – svazu skautů a skautek ČR.

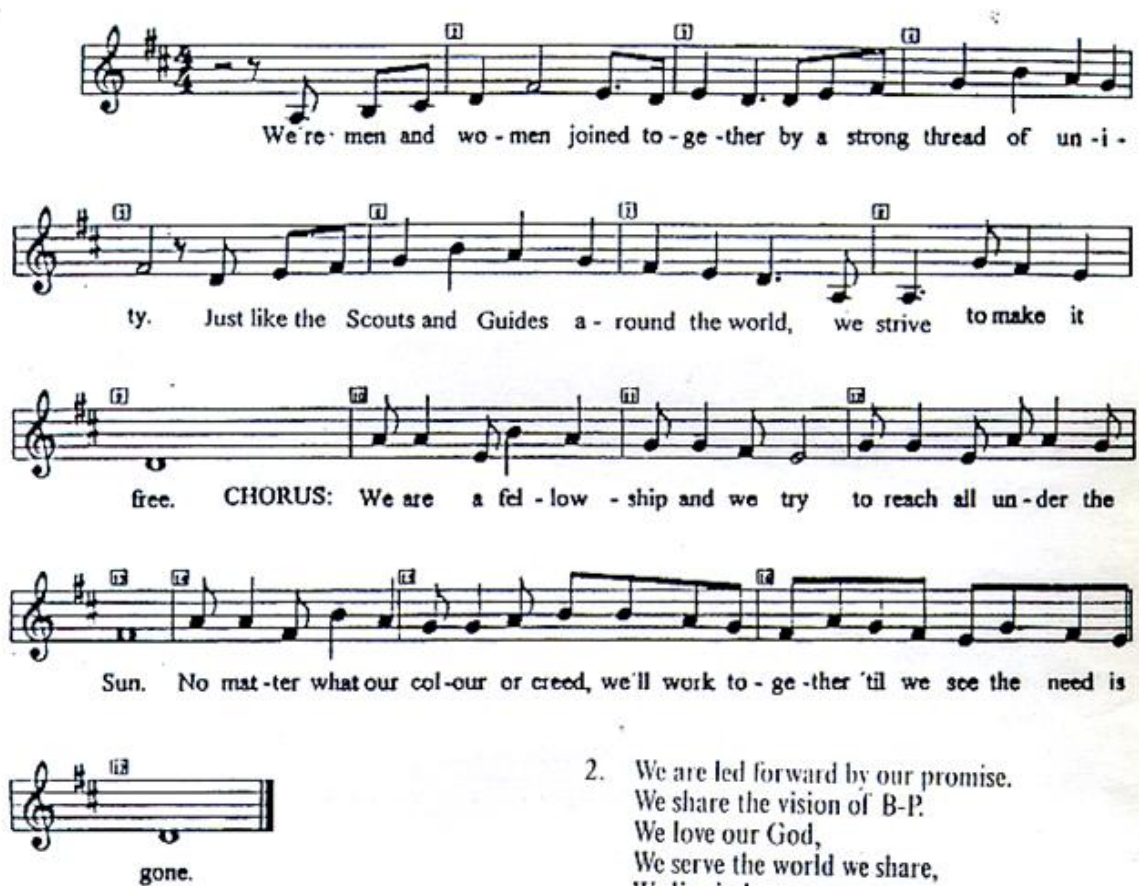
svobodu, mír přejem' lidem všem.

2. Ze studny krásy, dobra vodu pít
a chráníme odkaz Bí-Pí
se všemi jenom v míru chceme žít,
tak jak nám velí skautský slib.

3. Skautky a skauti jsme mnoho let,
v pevném kruhu zde stojíme,
Svojsíkův odkaz je náš cíl a směr
a my ho splníme.

4. Než se přátelé rozloučíme,
ruce si pevně stiskněme,
těšíme se již dnes na shledanou,
až se zas sejdeme.

Notový zápis hymny ISFG:

We re· men and wo· men joined to·ge·ther by a strong thread of un·i·
ty. Just like the Scouts and Guides a·round the world, we strive to make it
free. CHORUS: We are a fel·low·ship and we try to reach all un·der the
Sun. No mat·ter what our col·our or creed, we'll work to·ge·ther 'til we see the need is
gone.

2. We are led forward by our promise.
We share the vision of B-P.
We love our God,
We serve the world we share,
We live in harmony.

Repeat Chorus.

noty 2 – hymna ISFG

Mezi další skautské hymny patří například Mezinárodní hymna skautek, hymna světlušek či hymna vlčat. Vzhledem k zaměření práce na hudbu v Junáku, nebudeme dále tyto hymny rozebírat. Ačkoli v řadě skautských oddílů mají své místo a uplatnění, nejsou po hnutí více rozšířeny.

2.3.3 Večerka

Ve skautském hnutí se zpravidla na táborech, na lesních školách a kurzech na závěr dne, ať již při večerním nástupu, nebo jako signál k ukončení dne. Často je večerka využívána i jako symbol rozloučení, ukončení setkání. Původně šlo o vojenskou večerku americké armády, vznikla pravděpodobně v polovině 19. století. Nápěv je používán v řadě skautských organizací po celém světě. Český text uzpůsobil členům Junáka Antonín Benjamín Svojsík.

Zapad den, slunce svit

vymizel z údolí, z temen hor,

odpočiň, každý kdos boží tvor.

V lesa klín, padl stín,

hasne již vatry zář. Svatý mír

kráčí z hor. Usíná boží tvor.

(Třetí opakování melodie je zpíváno na brumendo.)

F

1. Za - pad den, slun - ce svit vy - mi-
 2. V le - sa klín, pa - dl stín, has - ne
 3. sloka brumendo

C F

zel z ú-do-lí, z temen hor, od-po - čiň kaž-dý kdos bo-ží tvor.
 již vaty zřej. Sva - tý mír krá-čí z hor. U - sí - ná bo-ží tvor.

noty 3 – Skautská večerka

Symbolika Večerky byla natolik známá a zakořeněná mezi členy hnutí, že po jeho zakázání byla využita i pionýrskou organizací, podobně jako píseň Červená se line záře. Pravdou také zůstává, že řada skautských oddílů „přešla“ pod pionýrskou organizaci, a tím pokračovala ve své, mnohdy ilegální, činnosti. Skautská večerka byla v pionýrském hnutí přetextována podle potřeb této totalitní organizace.

Slova „pionýrské“ večerky:

Zapad den, slunka svit

vymizel z údolí, z temen skal,

odpočiň, každý kdos pracoval!

2.3.4 Mezinárodní skautský signál

Tento signál je symbolem skautů a skautek na celém světě. V minulosti se troubil na skautských jamboree a jiných setkáních skautů a skautek. V dnešní době symbolika tohoto signálu pomalu upadá.

Český text signálu:

Skautské ideály spojují svět.

Skaut - ské i - de - á - ly spo - ju - jí svět.
Skaut - ské i - de - á - ly spá - ja - jú svet.

noty 4 – Skautský signál

2.3.5 Původní skautské písně

V této podkapitole jsme se rozhodli seznámit s některými původními skautskými písněmi a jejich stručnou historií. Řada těchto písní vznikla přetextováním známé lidové nebo i populární melodie. Některé z nich mají svého autora, jiné vznikaly předáváním v oddílech a byly tak součástí oddílových tradic. Vybrali jsme ukázkou několika málo písní, které se prolínají různými skautskými zpěvníky a prameny. Námi vybrané písně bychom tedy mohli považovat za písně mezi skautskou veřejností dostatečně známé.

Mezi nejznámější a nejrozšířenější skautské písně patří bezesporu skautská hymna a večerka. O obou jsme pojednali ve výše uvedené podkapitole. Další skautské písně jsou uváděny v nejrůznějších zpěvnících. Pro nás budou nejměrodatnější zpěvníky vydané po roce 1990, tedy po posledním obnovení Junáka. Do těchto zpěvníků byly zařazovány písně na základě paměti těch, kteří byli činní ve skautských oddílech ve 40. a 60. letech. Vycházeli jsme ze tří dobře dostupných zpěvníků.

Prvním z nich je *Skautský zpěvník 1* (1990)³⁷. Výběr písní do tohoto zpěvníku provedla Skupina pro hudbu a zpěv při Ústředí Junáka, kterou vedl

³⁷ *Skautský zpěvník 1*, Supraphon, Praha 1990

Prof. Zdeněk Procházka – Horymír. Úvod k tomuto zpěvníku napsal Jarmil Burghauser – Jumbo. Píše zde: „*Potřetí vystupuje náš skauting z ilegality. Potřetí počínáme vydávat řadu skautských zpěvníků, abychom pomohli našim oddílům v důležité činnosti, jen zdánlivě okrajové,*“

Jarmil Burghauser stál u vydávání skautských zpěvníků v roce 1945, 1968 i v roce 1990. V úvodu ke *Skautskému zpěvníku 1* také vysvětluje systém vybírání a zařazování jednotlivých písní: „*V této naší třetí řadě jsme provedli výběr písniček z obou sešitů řady druhé, která zase vycházela z řady první. Vždyť i písničky mají svůj život, některé stárnou rychle a brzy umírají, jiné jsou stále svěží a těší generaci za generací..*“. Dále uvádí fakt, že celá řada písní prošla textovou revizí básníka Kamila Bednáře. Lidové písně, písně typické pro dívčí oddíly i nově vznikající skautské písně měly vycházet v dalších řadách tohoto zpěvníku. Jejich vydání se do dnešní doby neuskutečnilo.

Druhým zpěvníkem, z kterého jsme vycházeli, se nazývá *Zpěvník*. Byl vydán v roce 1994 nakladatelstvím Skauting v Liberci. Jeho vydání inicioval Miloš Zapletal – Zet³⁸, na vydání se opět podílel Jarmil Burghauser – Jumbo. V úvodu zpěvníku je poděkování, jehož část považujeme za nutnou citovat: „*Tento zpěvník vznikl díky ochotné spolupráci mnoha lidí u nás i v zahraničí. Na naši prosbu odpověděly a své zpěvníky, někdy i s kazetami, poslaly skautské organizace z Anglie, Argentiny, Austrálie, Dánska, Francie, Holandska, Kanady, Mexika, Nového Zélandu, Slovenska, Spolkové republiky Německo, Španělska, USA...Při výběru písniček nám pomáhali Z. Schmidová, A. Skálová, G. Vlčeková, J.M.Burghauser, T. Grandtner, P. Hinkel, D., J. a L. Hofmanovi, K. Janovický, P. Jurkovič, I. Konečný, D. Kučera, J. Pospíšil, R. Ryska a řada roverů a rangers...*“

Zpěvník vedle písní obsahuje i kapitolu „Zpěv ve skautských oddílech“. Zde Miloš Zapletal – Zet popisuje jednak způsob výběru písní do Zpěvníků, dále také situaci s výběrem písní a zpěvem v minulých i současných skautských zpěvnících. Stěžuje si zde na výběr repertoáru, který je dle jeho názoru v mnohých oddílech

---

³⁸ Miloš Zapletal – Zet, skaut, redaktor a spisovatel zaměřený speciálně na literaturu pro mládež. Narodil se 13. 1. 1930 v Prostějově. Je jedním ze členů skautského společenství Kruh, autorem řady publikací obsahujících hry a programy pro dětské kolektivy v přírodě i v klubovně.

ubohý až nevkusný.: „Po celé generace se tu udržují písničky, které nestojí za nic. S neumělými, sentimentálními, někdy přímo stupidními texty, které nestojí za nic. ... Vinu na tom mají i některé skautské zpěvníky vydané v minulosti. Nacházíme tam málo skutečně hodnotných věcí, které obstojí i dnes. ... Jen několik málo umělých písniček vytvořených pro československé skautské hnutí přestálo zkoušku času. K těm se rádi vracíme.“ Dále nabádá k citlivému výběru písní, zvláště podporuje výběr písní lidových. To, že se lidové písně málo zpívají, dává za vinu především „úpadku a omezování hudební výchovy. Zatím jen málokterý učitel seznámil děti s krásnými starými baladami, veselými popěvkami a rytmicky zajímavými slovenskými i moravskými písničkami.“ Dále pak také vlivu rozhlasových stanic. Klade si zde i otázku „Kolik dnešních hitů konzumní hudby přežije příštích deset let?“. Úvodní část *Zpěvníku* dále obsahuje kapitolu „Zpěv na schůzkách“. Zde jsou popisovány metodické cesty nácviu písní a celkově způsoby, jak rozvíjet hudebnost v oddílech. Pro zajímavost zde uvádíme šest bodů nebo pravidel, které jsou dále ve *Zpěvníku* podrobněji rozváděny:

Jak má nácvik probíhat:

1. *Musíš sám umět písničku dokonale.*
2. *Když učíš písničku celý oddíl, začni od slov.*
3. *Při zpěvu se nemá ani křičet, ani šeptat.*
4. *Zpíváme-li na schůzce nebo na oddílovém výletě, stane se zpěv přirozenou součástí dobré nálady, nemusí se mnoho organizovat.*
5. *Nezapomeň, že dobrý hudebník vždy dbá na ladění.*
6. *Při setkání větších kolektivů bývá prospěšné spojit občas zpěv s tancem.“*

Posledním, třetím zpěvníkem, ze kterého jsme vycházeli, je zpěvník *Junácké a skautské písně*³⁹. V jeho úvodu je popsán výběr skautských písní, které

---

³⁹ Köhler, J.: *Junácké a skautské písně*, AU.VI.EX, Praha 1991

dle autora mají stále co říci současnému, znovu obnovenému hnutí. Písně do zpěvníku vybral a upravil Jiří Křihler.

Z výše uvedených zpěvníků jsme vybrali následujících šest písní, které se všemi zpěvníky prolínají, nebo jsou dle našich zkušeností ve skautském prostředí dostatečně známé a oblíbené.

2.3.5.1 Červená se line záře

Jedná se o jednoduchý kánon, který je zpravidla zpíván při zapálení slavnostního ohně. Původně byl používán ve skautských oddílech, po zákazu skautingu u nás, spolu i s jinými písněmi a tradicemi se uplatnil v turistických i pionýrských oddílech.

I. A⁷ D A⁷ D II. A⁷ D A⁷ D

Čer-ve-ná se li-ne zá-ře, čer-ve-ná se li-ne zá-ře,

III. A⁷ D A⁷ D IV. A⁷ D A⁷ D **pp**

o-heň, o-heň, hře-je ru-ce, bar-ví tvá-ře, o-heň, o-heň...

noty 5 – Červená se line záře

2.3.5.2 Džungle ztichla

Píseň nejčastěji zpívána a známá v oddílech nejmladších členů Junáka. Autorem slov i textu je Stanislav Podrázský. Píseň reaguje na symbolický rámeček oddílů vlčat, Knihy džunglí Josepha Rudyarda Kiplinga.

Klidně

Džungle ztichla, večer na - stal, ku spán - ku se všec - ko

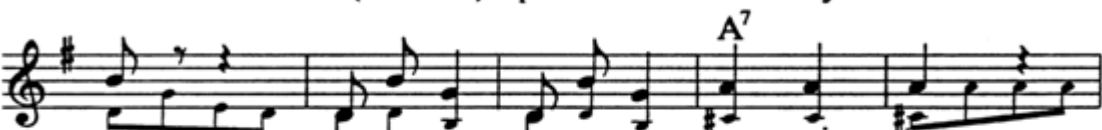
kla - de. Jen v tá - bo - ře smeč - ky vl - ků

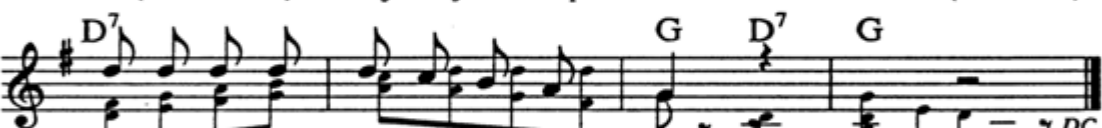
nastráži je vl - če mla - dé. Vlče přece ne - má strach

z ni - če - ho (ni - če - ho) při - ví - tá te - sá - ky kaž - dé -

ho (kaž - dé - ho). Kde - ja - ký ne - pří - tel o - zve se (o - zve se)

pro - že - ne ho řád - ně po le - se.

2. Vlče ví, že zákon smečky,
dobrým vlkem být mu káže.
Když Akela k boji velí,
každý běží pln kuráže.
Vlče přece...

3. Kdo slabšímu křivdit začne,
ať dá pozor na vlčáky,
jeho choutky krvelačné
bídne skončí pod tesáky.
Vlče přece...

noty 6 – Džungle ztichla

2.3.5.3 Poštorenská kapela

V písni se zpívá o Poštorenské kapele, dechové skautské hudbě, která skutečně ve 20. a 30. letech minulého století existovala. Autorem slov i textu je František Kňourek. František Kňourek byl český spisovatel, učitel a hudební skladatel. Působil na Břeclavsku, kde také Poštorenská kapela vznikla. Narodil se 23. října 1882 v Dobší u Hořic, zemřel 10. listopadu 1936 v Charvátské Nové vsi.⁴⁰ U písni se ve *Zpěvníku* z roku 1994 uvádí druhá a třetí sloka s textem:

1. Ještě nám kolena nevrzaj,

jenom, bando, dále hraj,...

2. Kdo má žízeň, pije čaj,

jenom bando, dále hraj...

Stalo se ovšem zvykem, že každý oddíl si k této oblíbené písni dotvářel další sloky. Tato činnost byla podnícena nejen líbivou pochodovou melodií písni, ale i jednoduchou rytmickou strukturou, která podporovala tvorbu snadných rýmů. A tak najdeme mezi junáky i takové textové verze a dodatky, které již s původní Poštorenskou kapelou nijak nesouvisí ani neobsahují myšlenku „junáctví a radostného prožívání“. pro srovnání uvádíme jednu takovou sloku:

Měl dědeček kolotoč,

sežral mu ho červotoč.

Sežral mu i figurky,

---

⁴⁰ zdroj: http://www.knourkovi.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=63:spisovatel-frantisek-knourek&catid=25:the-project

ted' prodává vokurky.

My zde uvádíme notový zápis písně ve znění, která je v hnutí ustálená a nejrozšířenější:

Tempo di marcia

1. Po-što-ren-ská ka-pe-la hra-je pě-k-ně zve-se-la
2. S pu-što-ren-skou ban-dou zas půj-dem vždycky v ka-ždý čas

za m' v dobrě ná-la-dě skauti v pl-ně pa-ra-dě.
a-ni bia-to a-ni prach ne-va-di nám ni-kte-rak.

Je to sly-šet v ši-rý kraj, je-nom, ban-do, dá-le hraj,
ban-do hraj, ban-do hraj, ban-do dá-le hrá - - - - j!

Dži-na, dži-na, dži-na-drá, jak ta ban-da pě-k-ně hrá,
pi-ko-la i bom-bar-don, i ten vel-ký

2.3.5.5 Napněm plachty

Píseň určená skautům z vodáckých oddílů. Autorem hudby je Jarmil Burghauser – Jumbo, autorem textu J. Pokorný – Ivich.

Vesele, pochodem

The musical score is written for a single melodic line in treble clef, common time (C). It consists of 11 staves of music. The lyrics are written below the notes. The score includes various musical notations such as dynamics (f, mf, sf, ff, cresc.), articulation (accents, slurs), and ornaments (trills). Chord symbols are placed above the notes to indicate the harmonic accompaniment. The piece concludes with a double bar line.

Lyrics:

Na-pněm plach-ty k lep - ším zítř - kům, kdo jsi mla-dý,
s ná - mi pojed! (La la la tá) Bu - dou - cno - sti pří - stav
če - ká, br - zy od - ra - zí - me svo - ji loď.
V no - vém vzdu - chu, slun - ce zá - ři, chce - me ží - ti ži - vot
svůj! Ju - ná - ku vpřed! Ju - ná - ku vpřed! Pev - ně u kor - mi - dla
stůj! Do - ra - zí - me dnes či zí - tra Ju - ná - ku, buď
při - pra - ven! (ta - ta - ta tá) Vy - plu - je - me čas - ně
zji - tra, o - be - plu - jem ce - lou zem!

noty 9 – Napněme plachty

2.3.5.6 Tak dávno již

Oblíbená píseň, která je zpívána na rozloučenou. Jde vlastně o původní skotskou píseň (Auld lang syne), kterou českým textem opatřil Josef Václav Sládek. České veřejnosti je jistě známa jako Valčík na rozloučenou, je však chybně hrána a zpívána v třídobém taktu.

Andante

E H⁷ E

Jak za-po-me-nout na ten čas, kdy stá-li jsme si

A E H⁷ C[♯]mi H⁷

blíž? Jak za-po-me-nout na ten čas, snad, že to dáv-no

E Refr. F[♯]mi H⁷ E E⁷

již? Tak dáv-no, dáv-no bra-chu můj, tak dáv-no, dáv-no

A E F[♯]mi H⁷ E H⁷ E

již, však sr-deč-ně si za-pě-jem na dáv-no, dáv-no již.

2. My květy spolu trhali přes mnohý dol a výš,
a šli jsme cestou trnitou, tak dávno, dávno již.
3. My brouzdali se v potoce, zda o tom ještě víš?
Pak dělila nás mořská hloub, tak dávno, dávno již.
4. Zde ruka, věrný příteli, a k mému srdci blíž,
tak dobrou vůli neměli jsme dávno, dávno již.
5. Proč s tím se máme rozejít, co každý z nás měl rád,
proč s tím se máme rozejít bez víry na návrat.

Refrén po poslední sloce:

To není, není loučení, ač chvěje se nám hlas,
jsme spolu pevně spojeni a sejdeme se zas.

2.3.5.7 My pluli dál a dál

V tomto případě jde o jednu z neznámějších a nejrozšířenějších písní ve skautských oddílech, která přežila dlouhé generace. Autor hudby a textu je neznámý. I to, že se prakticky stala lidovou a že se píseň v repertoáru oddílů udržela, aniž by byl znám její autor, je dokladem toho, jak je hudba s junáckým hnutím spjata.

Adagio

mp E H⁷

My plu - li dál a dál v ze - le - né le - sy,
(dál a dál a dál)

kde vln - ka svln - kou sla - ví své ple - sy, my plu - li
(dál a dál a dál)

dál a dál vze - le - ný háj, my plu - li
(dál a dál a dál)

dál a dál vze - le - ný háj, háj.
(dál a dál a dál)

2. Loďka je malá, vesla jsou krátký,
poplujem, chlapani, poplujem zpátky -
[: či máme plouti dál, v zelený háj?:]

3. My pluli dál a dál v rákosí tmavé,
kde rybka s rybkou spolu si hraje.
[: My pluli dál a dál - v neznámý kraj.:]

2.4 Hudební soutěže a festivaly spojené se skautským hnutím

V Junáku existovala a existuje řada hudebních soutěží a festivalů. Některé z nich svou činnost v posledních letech ukončily, jiné pokračují dál. Jedná se například o soutěže Zpívající šestka, festivaly Skautská alternativa, RoverFest, Polibek múzy, Skautský muzikál, Jablonecká sova, Vozembouch a jiné. Níže uvádíme výběr pěti největších a nezajímavějších z nich.

2.4.1 Zpívající šestka

Soutěž byla určena pro družiny i jednotlivce z oddílů světlušek a vlčat. Jejím cílem bylo podpořit hudbu a zpěv v oddílech nejmladších členů. V současnosti se tato soutěž proměnila na Uměleckou šestku, navazuje tak jednak na Zpívající šestku, ale i na Divadelní šestku a soutěž Zažijáme světýlko. Umělecká šestka se koná jednou za dva roky.

2.4.2 Polibek múzy

Jedná se o soutěž, jejímž smyslem je podpořit tvořivost u roverů a rangers (věková kategorie 14 – 26 let). Účast v soutěži není podmíněna členstvím v Junáku – svazu skautů a skautek ČR. Soutěž je rozdělena do následujících oblastí:

- film (animovaný, hraný, z žánrů dokument, videoklip, komedie...)
- fotografie (barevná, černobílá, fotosérie, macro, krajina...)
- hudba (vokální, instrumentální, elektronická, akustická, klasická...)
- literatura (poezie, próza, básně v próze...)

- výtvarno (kresba, malba, výšivka, tkaní, linoryt, koláže, 3D výtvary, počítačová grafika, webdesign...)

- nahrávka pamětníka (ve spolupráci se Skautským stoletím)

Každá oblast je hodnocena porotou z řad odborníků. Soutěž Polibek Múzy je součástí roverského setkání Mikulášský víkend (koná se každoročně o prvním prosincovém víkendu). V roce 2011 se uskutečnil jeho 20. ročník.

2.4.3 Skautský muzikál

Skautský muzikál představuje soutěž určenou všem typům skautských oddílů. Soutěž se koná od roku 2001 každoročně, místo konání se mění. Každá družina či oddíl, kteří se soutěže účastní, si připraví 20 – 25 minut muzikálového vystoupení, ať již z vlastní tvorby, nebo z tvorby převzaté.

2.4.4 Skautská alternativa

Skautská alternativa je festival otevřený pro všechny věkové kategorie. Festival vznikl v roce 2010 a je pořádán skautským střediskem Bílý albatros z Prahy 7. Festivalu se účastní kapely, jejichž členové se hlásí k Junáku – svazu skautů a skautek ČR. V rámci festivalu je řada doprovodných programů určených zejména dětem.

2.4.5 RoverFest

RoverFest je festival roverských kapel. Koná se od roku 2009 v Praze. Od roku 2012 je k festivalu připojena i soutěž roverských kapel, ta bude hodnocena ve dvou kategoriích, jednak odbornou porotou, jednak i hodnocením diváků.

2.5 Skautské kapely, skautské sbory

2.5.1 Poštorenská kapela

Především v meziválečném období existovala celá řada skautských kapel. Pravděpodobně nejznámější z nich byla Poštorenská kapela. O jejím významu pro skautské hnutí svědčí i již téměř zlidovělá skautská píseň nesoucí stejný název – tedy „Poštorenská kapela“. O písni jsme se zmínili v předchozí kapitole. České skautské kapely proslavily Junácké hnutí nejen doma, ale zejména na světových i všeslovanských Jamboree. Těch se Poštorenská kapela zúčastnila v letech 1929 a 1933. Níže uvádíme fotografie s popisy jejích jednotlivých členů. Fotografie jsme získali ze soukromého archivu Václava Noska – Windyho. Na fotografii je Poštorenská kapela v roce 1928, tj. z doby těsně po jejím založení.

obr. 2 – Poštorenská kapela 1

Na zadních stranách obou nám dostupných fotografií Poštorenské kapely jsou vypsáni její členové s nástroji, na které hráli. U výše uvedené fotografie to jsou (v přadi zleva): První řada: Rajmund Výborný (eufonium)⁴¹, Oldřich Mikula (křídlovka), Jan Feneris (klarinet), Leopadl Klimovič (klarinet); druhá řada: Rudolf Kakač (baskřídlovka), Antonín Houdek (křídlovka), Josef Blažek (trubka), Pavel Mikulič (trubka), František Tévolt (bas), Ladislav Anděl (buben).

Podle nástrojového složení lze usuzovat, že kapela hrála při různých příležitostech a byla schopna zařazovat i náročnější repertoár. Následující fotografie byla pořízena v roce 1933.

obr.3 – Poštorenská kapela 2

---

⁴¹ eufonium - podle slovníku cizích slov – dechový žesťový nátrubkový nástroj, tvarem podobný basové křídlovce.

Složení Poštorenské kapely před odjezdem na Jamboree 1933 Gödöllö – Maďarsko. (zleva stojící): František Tévolt (heligon), Rudolf Kakač (baskřídlovka), Rudolf Starýnský (křídlovka), Antonín Houdek (křídlovka), Oldřich Mikula (křídlovka), Josef Šotnar (b klarinet), Leopold Klimovič (es klarinet), Zelba (b klarinet), Rudolf Klimovič (klarinet), Eduard Fenereis (baskřídlovka), Jan Malenkovič (baskřídlovka), Jan Nešpor (heligon); (zleva sedící): Rajmond Výborný (eufonium), Jan Polák (trubka), Ladislav Anděl (trubka), Vladislav Anděl (buben), Matěj Popovič (činele), Josef Blažek (trubka), Josef Klimovič (trubka).

Originály fotografií Poštorenské kapely se nám nepodařilo dohledat, jediné dostupné fotografie jsou kopiemi z šedesátých či sedmdesátých let minulého století, jména na nich jsou buď přepsána z originálů, nebo doplněna s pomocí pamětníků.

2.5.2 Kapela Kolonie amerických skautů

Na další fotografii můžeme vidět kapelu z Kolonie amerických skautů. Fotografií nám opět poskytl ze svého archivu Václav Nosek – Windy.

obr. 4 – Kapela kolonie amerických skautů

Fotografie pochází z roku 1912. Kapelu řídil Josef Kašpárek, působila v Kolonii amerických skautů, kterou v roce 1911 založil František Hoffmeister v Rožmitále pod Třemšínem. Kolonie existovala do roku 1917. Jednalo se o jednu z mnoha skautských skupin, které na území českých zemí vznikaly po vzoru německých Pathfinderů. Všem učitelům tělesné výchovy se po roce 1909 dostal do rukou německý překlad Baden-Powelovy knihy *Scouting for Boys, Das Pathfinder Buch*. V nadšení z nového výchovného systému pak vznikala řada skupin a spolků. Většina z nich se připojila k Svojsíkově organizaci Junák – český skaut, tedy ke skautingu upravenému pro české poměry.

2.5.3 Další skautské dechové kapely

Na následujícím obrázku je pohlednice ze světového Jamboree ve Francii z roku 1947. Na tomto Jamboree měla naše česká výprava dvě skautské kapely – Hradeckou a Salesiánskou. Hradecká kapela tehdy zvítězila v mezinárodní soutěži skautských kapel. Celkem se soutěže zúčastnilo 19 kapel.

Obr. 5 – česká výprava na světové Jamboree 1947

Další fotografie ukazuje skautskou kapelu Jihočeskou.

Skautská hudba župy Jihočeské.

obr. 6 – Jihočeská kapela

Pro dokreslení situace zde uvádíme další tři fotografie skautských kapel. Nepodařilo se nám však dosud dohledat jejich původ ani rok vzniku. Domníváme se však, že fotografie pocházejí z období První republiky. I tyto fotografie jsme získali ze soukromého archivu Václava Noska – Windyho.

obr. 7 – skautské kapely 1

obr. 8 – skautské kapely 2

2.5.4 Současnost hudebních skupin v Junáku

V současnosti u nás existuje ze stálých skautských hudebních útvarů pouze Královéhradecká skautská dechová hudba, Skautský smíšený sbor Cantuta. Je zde ovšem i množství větších či menších kapel a skupin hrajících nejrůznější styly a žánry. Řada těchto kapel nemá dlouhého trvání, skupiny se po čase, zejména ze studijních důvodů jejích členů, rozpadají.

2.5.4.1 Skautský smíšený sbor Cantuta

Na následující fotografii je Skautský smíšený sbor Cantuta, který byl založen v roce 2003 Miloslavou Fouskovou. Sbor vznikl z přání zakládajících členů pravidelně zpívat a zažívat sborový zpěv. Většina z těchto zpěváků se setkala se sborovým zpěvem poprvé na skautském roverském kurzu Fons, kde pod vedením Karla Janovického – Joviše secvičili několik sborových skladeb. Emocionální prožitek skladeb vedl k vyslovení požadavku vzniku sboru a hledání možností, jak tento zážitek sdílet dále. Sbor pravidelně účinkuje na akcích Junáka, jako je světové setkání ISFGS, Oldskautské jamboree, účinkuje na vernisážích skautských výstav. Účinkoval i na půdě Evropského parlamentu. Převážná většina členů sboru jsou skauti, studenti pražských vysokých škol. Autorem fotografie je Tomáš Řehák – Špalek. Fotografie je z adventního koncertu v Městské knihovně v Praze v roce 2011.

obr. 9 – skautský smíšený sbor Cantuta

2.5.4.2 Královéhradecká skautská dechová hudba

Na poslední fotografii je Skautská dechová hudba Hradec Králové, tato hudba vznikla v roce 1935 z nadšení skupiny skautů v Hradci Králové. Hlavním iniciátorem vzniku kapely a uměleckým vedoucím je od počátku Ota Kulhánek – Šosé. Od svého vzniku kapela vystřídala několik dirigentů, v roce 1946 se uměleckého vedení ujal Josef Brát, který stojí v jejím čele i přes dvojí zákaz skautské činnosti do dnešních dnů. Fotografie je z archivu Slavomila Janova – Neshwilla. Fotografie Královéhradecké skautské dechové hudby je z Oldskautského Jamboree v Miletíně v roce 2010.

obr.10 – Královéhradecká skautská dechová hudba

3 Hudební osobnosti ovlivněné skautským hnutím

Skautingem u nás prošla řada významných osobností společenského dění, mimo jiné prezident Edvard Beneš, Václav Havel, Ivan Havel, Jiří Wolker, Jan Kubiš, Jaroslav Foglar, Jarmil Burghauser, Karel Janovický, Jiří Pilka, Pavel Jurkovič, Helena Ilnarová, Theodor Pištěk, Erazim Kohák, Petr Pithart, Jiří Stránský a řada dalších. Jak si jistě pozorný čtenář všiml, řada jmen patří významným hudebním osobnostem. V této práci se budeme věnovat pouze malému zlomku z nich, abychom na jejich životním příběhu ukázali vztah a propojení dvou hodnotových světů – hudebního a skautského, kde každý z nich odvedl nemalý, významný kus práce. Osobnosti, kterým se budeme věnovat, jsou: Jarmil Burghauser – hudební teoretik, skladatel, Jiří Pilka – hudební teoretik a popularizátor, autor řady knih pro děti a programů pro rozhlas i televizi a posledním bude Karel Janovický – skladatel, redaktor BBC.

3.1 Jarmil Burghauser – Jumbo

JUDr. Jarmil Burghauser se narodil 20. října 1921 v Písku, zemřel 19. února 1997 v Praze. Byl skladatelem a hudebníkem. Jako skaut byl členem a později i vedoucím Foglarovy „pražské Dvojky“ (legendárního oddílu, jehož dlouholetým vedoucím byl právě Jaroslav Foglar – Jestřáb, tento oddíl dal inspiraci řadě Foglarových knih). Dlouhou dobu byl Jarmil Burghauser náčelníkem Junáka a krátce po posledním obnovení junáckého hnutí v letech 1990 – 1992 byl i jeho starostou. Zároveň byl členem a později i vedoucím skupiny náčelnictva pro junáckou hudbu a zpěv. Tato skupina v současnosti již neexistuje. Po roce 1992 se stal vůdcem čestného Svojsíkova oddílu⁴².

Po dokončení hudebních studií, studoval v letech 1946 – 1953, byl sbormistrem a dirigentem Národního divadla v Praze. Z jeho skladeb dosáhl největšího úspěchu balet Sluha dvou pánů, ten byl několikrát nastudován a proveden jak u nás, tak v zahraničí. Mezi jeho dílo patří také tři opery: Lakomec, Most a Karolínka a lhář. Jarmil Burghauser je autorem několika muzikologických publikací a článků zejména o českých skladatelích jakými jsou Zdeněk Fibich, Bedřich Smetana či Antonín Dvořák. Napsal i řadu skladeb, jedna z nich je přímo inspirována skautským táborem, nese název Dešťové trio a je věnována členům oddílu a dnům tábora u Sinovíru v někdejší Podkarpatské Rusi. Trio je psáno pro flétnu, kytaru a violu, na počátku v něm zaznívá hudební imitace ťukotu deště padajícího na stanové plátno.

Jarmil Burghauser – Jumbo vstoupil v roce 1935 do skautského oddílu pražské (dnes známé jako Foglarovy) Dvojky. Po čase se stal zástupcem vůdce oddílu. S tímto oddílem prožil okupaci, po celou její dobu oddíl tábořil a žil obvyklým oddílovým životem. Po osvobození byl aktivním členem ústředí Junáka, jako člen náčelnictva Junáka pracoval ve skupině pro hudbu a zpěv a krátkou dobu byl i předsedou zpravodajského odboru Junáka. V roce 1968 byl zvolen

---

⁴² Svojsíkův oddíl je čestným oddílem, jeho členové jsou oldskauti a oldskautky, kteří se významně podíleli a podílejí na činnosti skautského hnutí u nás.

členem Ústřední rady Junáka, po roce však rezignoval na protest proti ústupkům, které se činily na nátlak komunistického režimu.

Jarmil Burghauser – Jumbo uspořádal za svůj život několik svazků junáckých zpěvníků, inicioval natočení junáckých písní – zejména junácké hymny – na gramofonové desky. Sám je autorem řady skautských písní. Za svoji činnost pro Junáka mu byl udělen stříbrný Junácký kříž Za Vlast, řád Stříbrného vlka a další skautská vyznamenání.

3.2 Jiří Pilka – Jip

Jiří Pilka, skautským jménem Jip. Narodil se 20. února 1930 v Praze, ale dětství a studium gymnázia již zažíval v jihočeském Písku, kam se se svou rodinou v roce 1936 přestěhoval. V Písku začal také skautovat, spolu se svým kamarádem Václavem Břicháčkem – Gigantem⁴³. V Písku byl také vedoucím 1. skautského oddílu. Po maturitě v roce 1949 nastoupil na Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, kde studoval hudební vědu. Studium musel dvakrát přerušit, poprvé v letech 1950 – 1951 pro nemoc, podruhé v letech 1952 – 1953, kdy byl zatčen za ilegální skautskou činnost. Hudební vědu absolvoval prací o tvorbě svého strýce *Otázky filmové hudby – filmová hudba Jiřího Srnky*.

O svém zatčení píše i v souvislosti se skautským hnutím: „*V dalším životě se mi všechny zkušenosti ze skautského života osvědčily. Například ve vězení jsem neprožíval tak výrazně jako ostatní trápení hladem. Dokonce se mně tam hodila i morseovka, mohl jsem se jejím prostřednictvím dorozumívat přes zeď se*

---

⁴³ Václav Břicháček – Gigant, narozen 14. 6. 1930, zemřel 3. 2. 2010. Působil jako psycholog, zejména dětský. Působil jako pedagog na fakultě Humanitních studií UK. V Junáckém hnutí působil v letech 1968 – 1970 jako místonáčelník. Po listopadu 1989 do roku 1992 byl náčelníkem. Václav Břicháček byl členem Kruhu Pavla Křivského (český filosof, ovlivnil řadu osobností, jako Jiřího Pilku, Václava Břicháčka, Miloše Zapletala, Karla Janovického a další. Narodil se 12. 11. 1912 v Chotěboři, zemřel 15. 12. 1989 v Praze.). Václav Břicháček založil a až do své smrti jezdil na kurzy pro rovery FONS, byl také zván jako instruktor na další vzdělávací akce Junáka, např. vzdělávací kurz pro budoucí vůdce a instruktory Gemini.

sousedními celami. Nevadila mi žádná práce, lehčeji jsem prožíval chvíle dlouhé samoty a odloučení od rodiny, vzpomínal jsem na zkoušku Tři orlí péra, na den samoty, den hladu, den mlčení...“ (Pilka, 2005).

Po návratu z vězení mu bylo umožněno amnestií v roce 1953 studia dokončit. Po absolvování školy působil v řadě profesí, byl např. archivářem Českého hudebního fondu, dramaturgem hudebního vysílání Československé televize, po revoluci byl pak ředitelem Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK, ředitelem mezinárodního hudebního festivalu Zlatá Praha. Na svém kontě má Jiří Pilka řadu publikací, článků, textů. Velká řada z nich je zaměřena na přiblížení vážné hudby dětem a mladým lidem. Měli jsme možnost s Jiřím Pilkou – Jipem uskutečnit krátký rozhovor, který níže uvádíme.

Jipe, co Tě přivedlo ke skautingu?

„Ke skautingu mne přivedla moje maminka, přihlásila mne do vlčat před válkou. Ale válka vše přerušila a hned po ní jsem se s kamarády zapojil v Písku do 1. oddílu s báječným vedoucím a v létě 1945 jsme měli nádherný tábor u Otavy. Potom jsem 1. oddíl vedl, byla to nádherná doba, bylo nám 15 a 16 let. Skautoval jsem společně s Václavem Břicháčkem, měl přezdívku Gigant. Lákal mne vztah k přírodě a potom vynikající kamarádi.“

V profesním životě jsi muzikologem a popularizátorem hudby. Využíváš ve své profesi nějaké zkušenosti ze skautského prostředí?

„Ve své profesi popularizátora hudby jsem využil zkušenosti z oddílu, věděl jsem, co je třeba říkat, abych hudbu přiblížil (měl jsem odborku Hudebníka), naučil jsem se říkat věci srozumitelně. Později jsem napsal knížku Hudebník, byla přeložena i do slovenštiny, bylo to pro odborku Hudebníka u Pionýrů, kteří kopírovali skautské postupy. Mimoto jsem ze skautingu znal spoustu písniček a hrál jsem na kytaru, všechno se to později zúročilo.“

Byl a jsi členem Kruhu, v něm jsi se i potkal s Jovišem. Máš dojem, že jste si vzájemně ovlivňovali svoji tvorbu?

„S Jovišem jsme se znali jen krátce, asi rok, pak emigroval. Ale udělali jsme spolu pár přednášek (například pro Kruh o Beethovenově 9. symfonii, o Čajkovského Předešle 1812 aj). Byla to radostná spolupráce, byl už jako student vynikající odborník.“

Dalo by se říct, že Kruh nějakým způsobem ovlivnil Tvou i Jovišovu tvorbu? Pokud ano, jak?

„Kruh mou tvorbu neovlivnil, po Jovišově odchodu jsem neměl partnera stejného zaměření. Joviš pro Kruh zkomponoval několik drobností, i v totalitě jsme se k nim rádi vraceli.“

Poté, co skauting po listopadu 1989 opět vystoupil z ilegality, ses opět zapojil do skautské činnosti. Jakým způsobem?

„Po roce 1989 jsem už byl starý a konkrétně jsem v nějakém oddíle nepůsobil. Dělal jsem přednášky pro rovery o hudbě, na roverských kurzech, které inicioval Gigant, a pak jsem napsal pár pokynů ke zpěvu do skautského zpěvníku, který vydal Miloš Zapletal. Když Joviš přijížděl do Prahy, pořádal jsem u sebe v bytě setkání s ním pro pár roverů a tam on výborně hovořil o hudbě a hráli jsme i jeho skladby z magnetofonu. O Jovišovi jsem také v roce 1990 připravil pořad pro televizi, portrét skladatele, napsal jsem jeho portrét pro časopis Harmonie, pomáhal mně při televizním festivalu Zlatá Praha jako tlumočník, působil se mnou jako poradce u firmy BVA International při natáčení videí s vážnou hudbou (o Dvořákovi, o R.Kubelíkovi apod.). Pozval mne do Londýna, kde jsem v English National Opera přednášel o filmových zpracováních Dvořákovy Rusalky apod. Přátelství se prostě realizovalo v nádherné souhře celá léta po roce 1989.“

Co podle tebe spojuje (co má společného) skauting a hudba?

„Skauting je výchovou harmonického člověka, je prostředím pro kultivování vztahů a v takovém prostředí hudba nemůže chybět. Jsem přesvědčen o základním významu umění pro skautský život, hudba a skauting se vzájemně doplňují. Skauting přináší dětem z hudby základní informace, vynikající je vztah ke zpěvu, mnozí se učí hrát na nástroje hlavně na kytaru anebo zobcovou flétnu. Je to rozšíření vzdělání, ale současně cit pro krásu, pro harmonii vztahů, pro vytváření radostného prostředí. Konečně i pobyt v přírodě dává estetické inspirace, takový východ slunce, úplněk, krása tábora v létě - to vytváří podvědomě cit pro dobré vztahy.“

3.3 Karel Janovický

Vlastním jménem Bohuš Šimsa, skautským jménem Joviš. Narodil se 18. února 1930 v Plzni. Jeho otec byl barytonistou v Plzeňské opeře, kde se tak již od dětství setkával s hudbou. Studoval klavír u Oldřicha Filipovského, později skladbu u Josefa Hásky a Josefa Bartovského. Jako skaut působil v Plzni i ve skautské pochodové kapele. Po válce se dostal do skautského společenství s názvem Kruh, které vedl Pavel Křivský⁴⁴. Pro členy Kruhu vznikaly i Jovišovy první sborové skladby, jako Volavka stříbřitá, Kánon z Thumpadam apod. Některé skladby vznikly na text Jiřího Pilky. Po maturitě na reálném gymnáziu v Plzni v roce 1949 Karel Janovický emigroval spolu s rodinou své budoucí ženy. Po mnoha nesnadných měsících se dostal do Londýna, kde od roku 1950 žije. Zde studoval na Surrey College of Music klavír u Percy Turnbulla, komorní hudbu u Jana Šedivky a skladbu u Matyase Siebera. Od roku 1962 působil jako redaktor BBC, v letech 1967 – 1990 zde působil v československé sekci.

---

⁴⁴ Kruh pod vedením Pavla Křivského se scházel zejména o víkendech a prázdninách. Menší skupinky se scházely jednou týdně. Jeho členové byli z různých koutů tehdejšího Československa. Tématem Kruhu byla setkání nad nejrůznějšími společenskými i kulturně historickými tématy.

Karel Janovický – Joviš je od roku 1991 instruktorem skautských lesních kurzů FONS, kde se věnuje zejména hudbě a přibližování klasické hudby skautské mládeži. Měli jsme možnost udělat s Karlem Janovickým rozhovor, který níže uvádíme.

Které skautské osobnosti tě hudebně ovlivnili?

„Byl to Milan Kyška (Unkas), vedl po válce tábory vlčat, kde já byl rádcem. Hrál na ventilovou trubku v naší skautské kapele v Plzni, my ostatní na obyčejné signálky trubky. Já pro tento soubor psal pochodové kousky, Unkas hrál brilantní sóla. Hlavní uplatnění bylo při skautských pochodech městem. Tehdy byl skauting masová organizace a atmosféra plná dojmu z Američanů a jejich kapel ve městě. Další osobností z těch skautských, které mě později v mládí ovlivnily, byl Jiří Pilka, nedávno jsme našli skladbu, kterou jsem komponoval na jeho slova. Později to byla i jeho žena, muzikoložka Zdeňka Pilková.“

Co ti skauting přinesl?

„Skauting mě naučil schopnosti starat se o sebe a o druhé a vědomí norem, v nichž to dělat.“

Jaký je tvůj nejsilnější hudební zážitek ze skautského společenství?

Jsou to hudební zážitky z kursu FONS a PONS, kde jsem po večerech (ale i během dne) hrál hudbu a hovořil o ní. Nejsilnější bylo sledovat, jak mladí lidé, dnes vesměs vážnou hudbou nedotčení, dovedou hudbu prožívat. Pro některé byla přímo objevem: "Vážná hudba? Brrr." Otřásla se jedna účastnice, kterou se mi snad podařilo smířit s hudbou. Ptal jsem se jí, proč to "Brrr." Vysvětlila: "No, když jsem byla na základce, měli jsme jednu hudebku, paní učitelka přinesla Vltavu a řekla nám o těch pramínkách: napřed jeden, pak druhý... Pak ve třinácti jsme zase měli hudbu a paní učitelka přinesla Vltavu a pověděla nám o pramínku,

potom o tom druhém... A na gymplu jsme jednou měli hudbu a paní učitelka přinesla Vltavu...." Zeptal jsem se: "A jakou tedy znáš vážnou hudbu?" Rozjímala a pak odpověděla: "...no, teda, no. Vltavu!"

A co ty, skauting a hudba a zpěv?

„V Kruhu, který vyrostl ze skautingu, jsme zpívali sborově (vždyť já jsem něco pro ta setkání napsal, na příklad: Ej, lásko, lásko, Volavka stříbřitá, atd., které jsi sama s Cantutou uvedla. To setkání na fotce je asi z Jípovy chalupy v Radvanově na setkání starých Kružanů. Dále je to pak již zmíněná skautská pochodová kapela v Plzni.“

4 Výzkumná sonda

4.1 Cíl výzkumné sondy

Cílem výzkumné sondy bylo zjistit, jakou úlohu zaujímá hudba v současných skautských oddílech. Dále bylo jejím cílem potvrdit opodstatněnost mimoškolních hudebních aktivit a jejich význam pro rozvoj osobnosti dítěte a utváření jeho vztahu k hudbě.

4.2 Předmět výzkumné sondy

Předmětem výzkumné sondy bylo zjištění tří významných aspektů propojujících junácké hnutí a hudbu:

1. Zjištění úlohy a postavení hudby v současných skautských oddílech.
2. Míra připravenosti vedoucích skautských oddílů pro řízení hudebních aktivit v oddílech.
3. Zjištění úrovně a dostupnosti metodických materiálů s hudební tematikou a s náměty na hudební aktivity pro vedoucí zájmových útvarů.

4.3 Metodika výzkumné sondy

Ke sběru dat jsme použili dotazníkovou metodu. Cílem dotazníkového šetření bylo porovnání a vyhodnocení odpovědí respondentů.

4.4 Stanovení hypotéz

1. hypotéza

Předpokládáme, že hudba v programu oddílů zaujímá poměrně důležité postavení, nejen v rámci skautských tradic, ale též v utváření společenství lidí respektujících tytéž hodnoty.

2. hypotéza

Předpokládáme, že zájem ze strany vedoucích o hudební aktivity je velký, avšak jejich odbornost pro realizaci hudebních činností je nedostačující.

3. hypotéza

Předpokládáme, že počet a úroveň kurzů připravujících oddílové vedoucí k realizaci hudebních aktivit v oddílech je nedostačující.

4. hypotéza

Předpokládáme, že četnost a dostupnost metodických materiálů bude z hlediska potřeb praxe pro vedoucí oddílů nedostačující.

4.5 Organizace výzkumné sondy

Pro výzkum, který proběhl v rozmezí března až května 2010, jsme použili dotazník. Respondenty výzkumu byli činovníci a činovnice Junáka a členové dětských skautských oddílů z celé České republiky. Na 500 e-mailem rozeslaných dotazníků odpovědělo celkem 186 činovníků a činovnic Junáka a 109 dětí, členů skautských oddílů. Pro výzkum byly předkládány dvě formy dotazníků. První z nich byl formulován pro činovníky a činovnice, tj. pro ty, kteří v junáckém hnutí působí na pozici vedoucích. Cílovou skupinou druhé formy dotazníků byly děti jako členové skautských oddílů.

Dotazník určený činovnicím a činovníkům:

1. Muž   X Žena

2. Věk

3. Místo, kde skautuji:

4. Jako dítě jsem prošel skautským oddílem:

ANO   NE   (pokračuj otázkou č. 7)

5. Jaké jste v oddíle jako děti provozovali hudební činnosti?

a. Zpěv

b. Hru na hudební nástroje

- c. Pohyb (např. tanec)
- d. Hudební aktivity (hry apod.) – jaké?
- e. Jiné: _____

6. Jaké jste zejména zpívali písně?

7. Jaké jsou pro tebe typické skautské písně? Jmenuj alespoň 5:

_____

8. Jakou hudbu posloucháš?

- a. Folk
- b. Jazz
- c. Klasiku
- d. Rock
- e. Disco
- f. Ska
- g. Jinou: _____

9. Jsi vedoucím oddílu?

ANO   NE (další část dotazníku už není potřeba vyplňovat)

10. Vedeš oddíl:

- a. Světlušek
- b. Vlčat

- c. Skautů
- d. Skautek
- e. Roverů
- f. Ranger

11. Jaké hudební aktivity v oddíle využíváš?

- a. Zpěv
- b. Pohyb/tanec
- c. Hru na hudební nástroje
- d. Jiné: _____

12. Při jakých příležitostech v oddíle zpíváte, provozujete hudební aktivity?

- a. Při nástupech
- b. Při ohních
- c. Jiné: _____

13. Při přípravě hudebních aktivit pro oddíl čerpám z těchto metodických materiálů:

_____

14. Jaký máš ty osobně vztah k hudbě?

- a. Rád zpívám

b. Hraju na hudební nástroj

c. Nemám rád hudbu

d. Jiný: _____

Dotazník pro členy skautských oddílů:

1. Chlapec   X   Děvče

2. Věk:

3. V oddíle, do kterého chodíš, jsou:

a. Vlčata

b. Světlušky

c. Skauti

d. Skautky

e. Roveři

f. Rangers (roverky)

4. Zpíváš rád?

ANO

NE

5. Hraješ na hudební nástroj?

ANO

NE

Pokud ano, tak na jaký? _____

6. Baví tě hudební výchova ve škole?

ANO

NE

7. Co tě na ní baví, nebo nebaví?

_____

8. Zpíváte v oddíle?

ANO

NE

9. Hrajete nějaké hry s hudbou, tancem?

ANO

NE

Pokud ano, tak jaké?

_____

10. Při jakých příležitostech v oddíle zpíváte?

_____

4.6 Analýza zjištěných dat

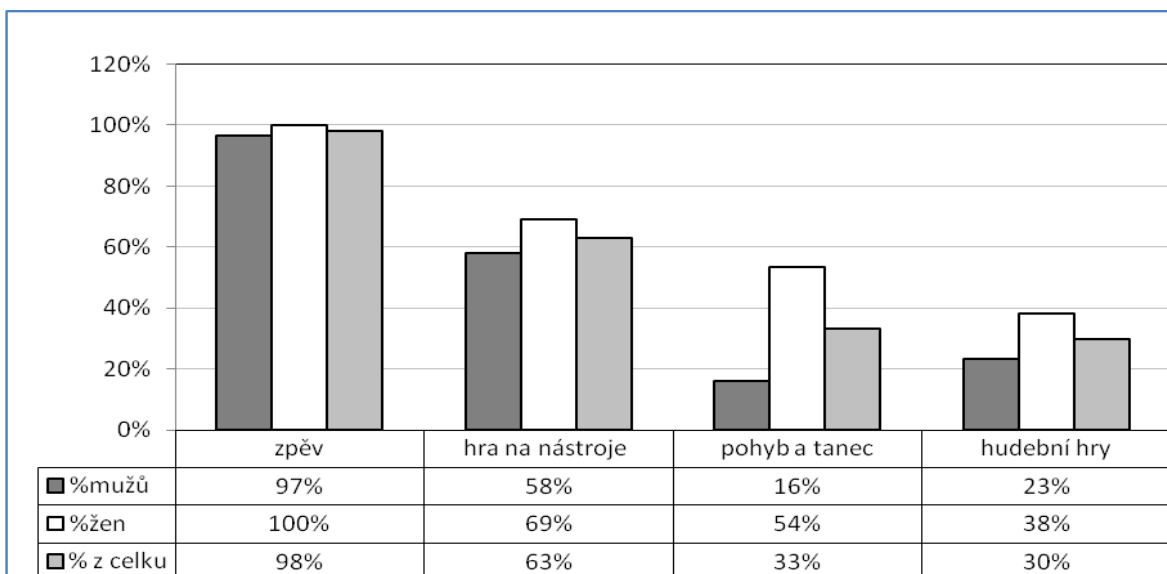
Na dotazník odpovědělo 100 mužů a 86 žen, dospělých činovnic a činovníků Junáka. Průměrný věk respondentů byl 29 let, přičemž průměrný věk mužů činí 30, u žen 28 let. Nejstarším respondentům bylo 85 let, nejmladším bylo 18 let. 84,4 % respondentů prošlo jako dítě skautským oddílem, u mužů 86 % a u žen 82,5 %. Celkem tedy skautským oddílem v dětství prošlo 157 dotázaných, z toho 86 mužů a 71 žen.

Na dotazník určený členům skautských oddílů odpovědělo 109 dětí, z toho bylo 32 hochů a 77 dívek. Průměrný věk u dětí byl 11,7 let, 13 let u chlapců a 10 let u dívek. Nejstaršímu z dětí bylo 15 let, nejmladšímu chlapci bylo 8 let, nejmladšímu děvčeti 4 roky.

49 % dotázaných skautsky působí v hlavním městě Praze, 15 % dotázaných pochází z obcí s méně, než 5 tisíci obyvateli. 8 % respondentů pochází z města s počtem obyvatel nad 100 tisíc. 7 % dotázaných pochází z měst nad 10 tisíc obyvatel, po 6 % pochází z měst nad 50 a nad 300 tisíc obyvatel. 4 % dotázaných pochází z měst nad 5 tisíc a nad 20 tisíc obyvatel. Vybraný vzorek dotázaných tedy pochází ze všech typů měst a obcí naší republiky.

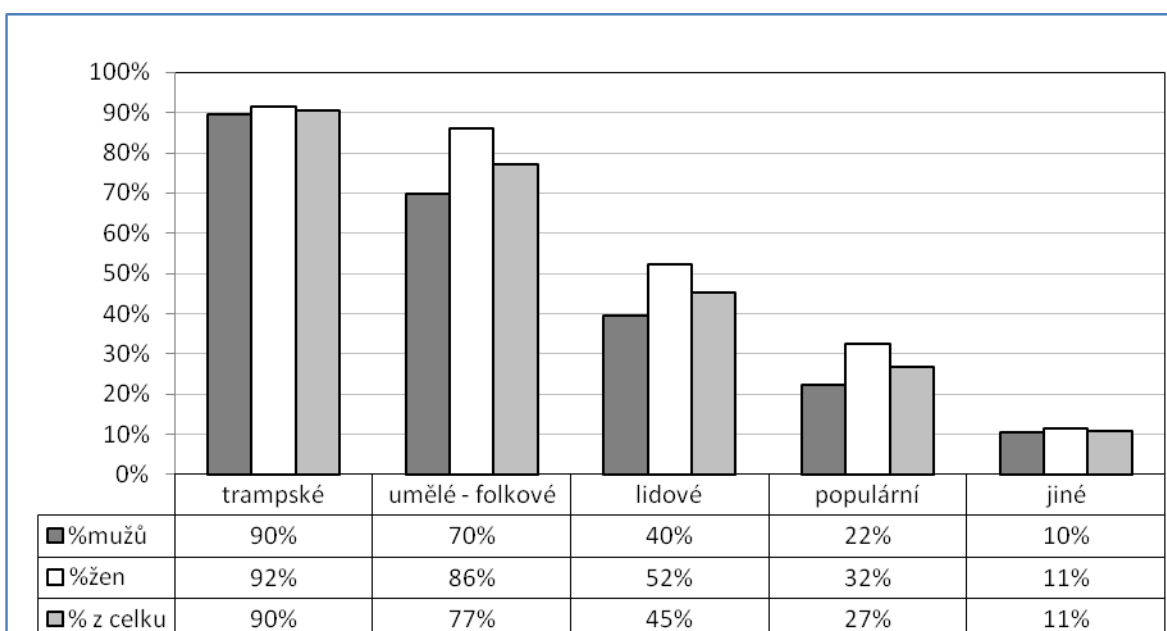
4.6.1 Výsledky dotazníků činovnic a činovníků

Na otázku: „Jaké hudební aktivity jste jako děti provozovali v oddíle?“ Odpovědělo 98 % dotázaných, že v oddílech zpívalo, 63 % hrálo na hudební nástroje, 33 % se věnovalo pohybu či tanci a 30 % hrálo různé hudební hry. Uvedené skutečnosti znázorňuje graf 1. Zajímavé je porovnání mezi muži a ženami, u žen stojí hudební činnosti výrazně výše než u mužů. Někteří respondenti udávali i konkrétní aktivity a činnosti, jako byl sborový zpěv, soutěže ve zpěvu, mezioddílové soutěže, pohybové písničky při rozcvičkách, relaxace s hudbou, příprava vystoupení na besídky pro rodiče či přednášky o hudbě.

Graf 1: Dotazník dospělých skautů – hudební aktivity provozované v mládí v oddíle

Jak vyplývá z předchozí otázky a jak jsme se domnívali, zpěv písní je v oddílech na předním místě. Graf č. 2 ukazuje, jaké písně v oddílech činovnice a činovníci zpívali. Písně jsou udávány podle žánrů.

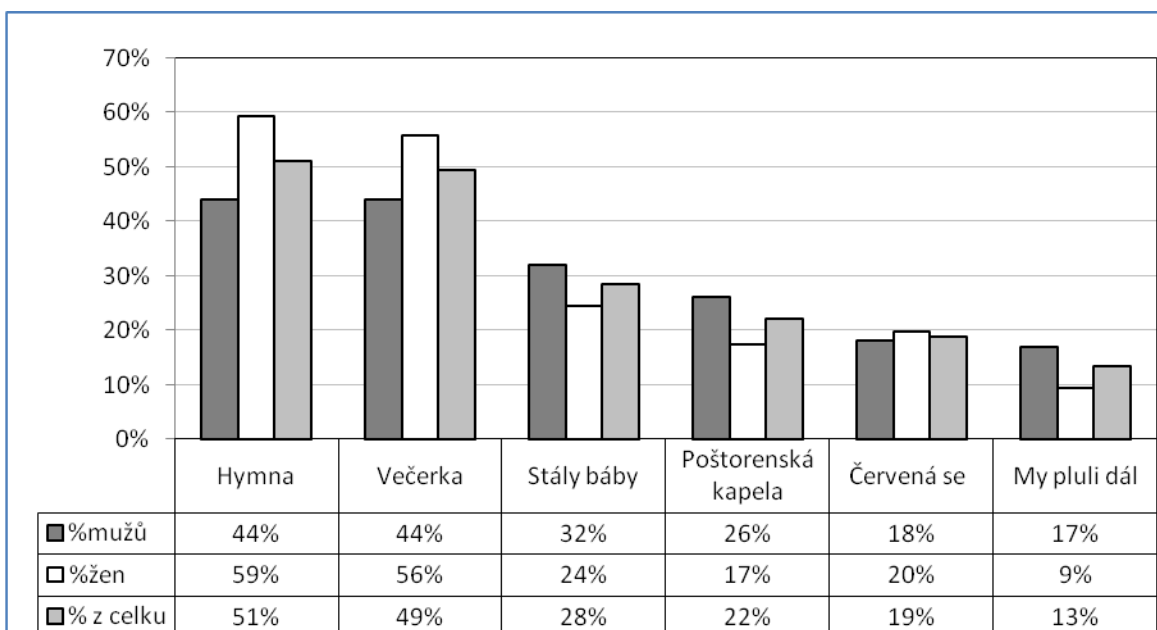

Graf 2: Dotazník činovnic a činovníků – hudební žánry v oddílech

Na prvním místě jsou trampské (mnohdy původem skautské písně). Zajímavé je, že 45 % dotázaných v oddílech zpívalo lidové písně. Do skupiny jiné

písně respondenti zařadili například písně náboženské, oddílové – složené členy oddílu či oddílovými vedoucími a písně původně skautské.

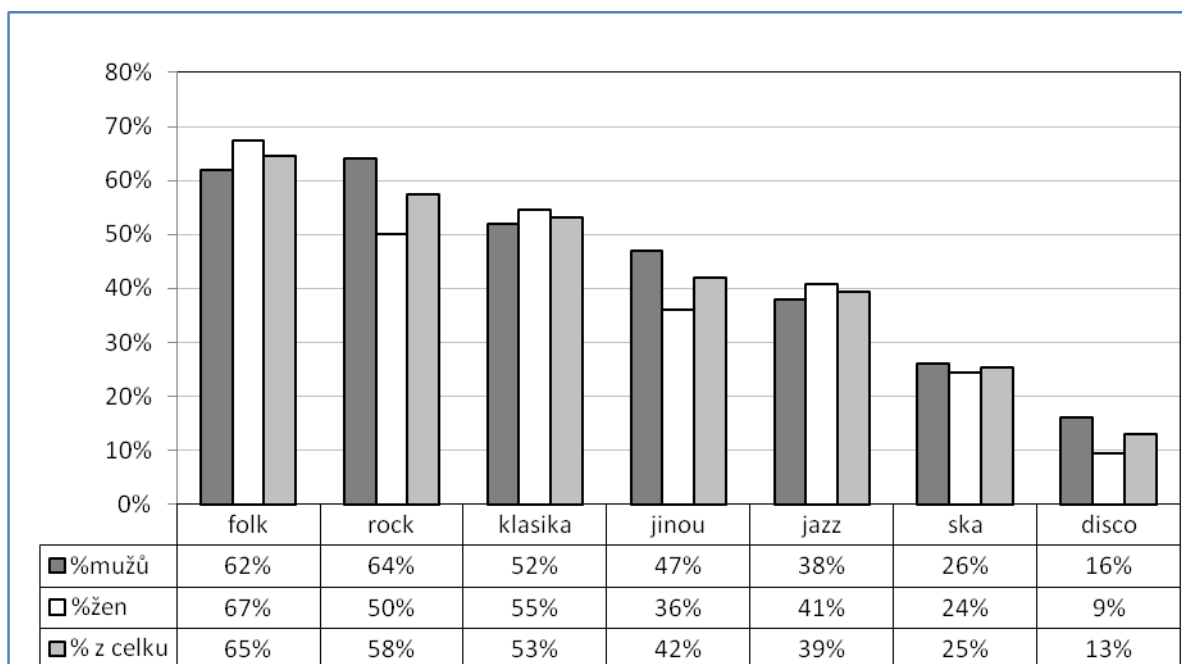
Následující otázka se zdánlivě vymyká předmětu výzkumné sondy. Jde v ní o zjištění toho, jaké písně považují respondenti za typicky skautské, ať již z hlediska historického, nebo z hlediska současných písní (znázorňuje graf č. 3). Na prvním místě uvedlo 51 % dotázaných píseň Junácká, která je dnes užívána jako skautská hymna. Hned za ní se 49 % podílem vychází Skautská večerka, která je v současnosti užívána i jinými organizacemi zabývajícími se výchovou dětí a mládeže. Jedinou písní, u které nelze prokazatelně dokázat její skautský původ, je píseň Červená se line záře, která je v mnohých oddílech zpívána při zapalování slavnostních ohňů. U ostatních respondenty uváděných písní se buď jedná o původní skautskou tvorbu (mnohdy neznámých autorů), nebo o přetextování známých lidových písní texty s junáckou tematikou. Řada těchto písní „zlidověla“ díky skautským pochodovým kapelám, o kterých pojednáváme v kapitole Hudba a Junácké hnutí.

Graf 3: Dotazník činovnic a činovníků – typické skautské písně

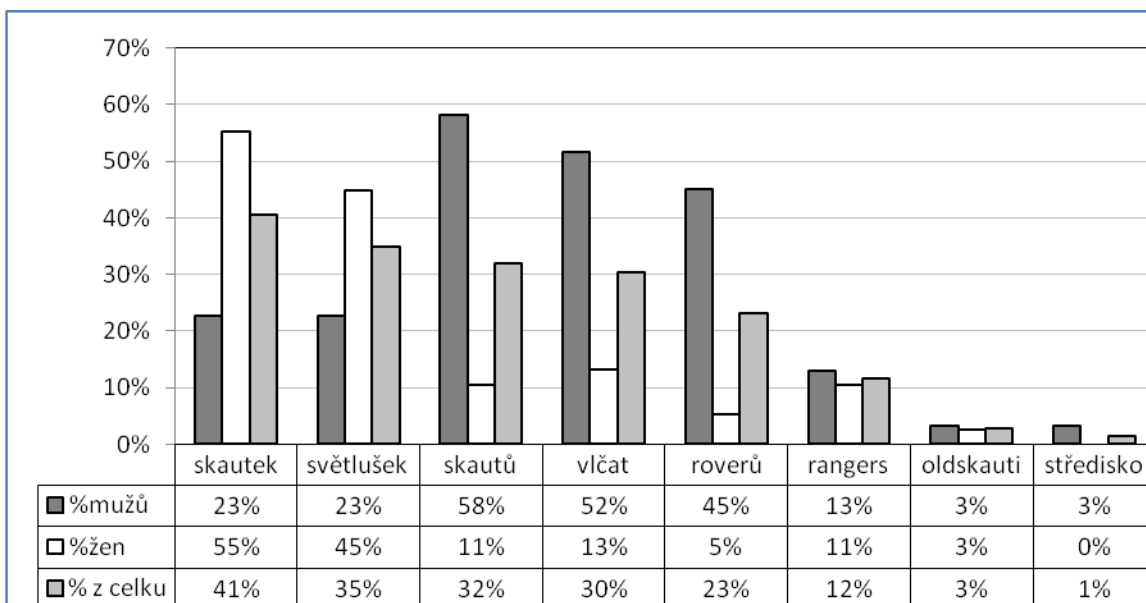
Zajímavé výsledky přinášejí odpovědi na následující otázku, graf č. 4 nám ukazuje, jakou hudbu respondenti poslouchají. Největší počet respondentů (65 %) odpovídá, že poslouchá folk. Tato odpověď koresponduje i s odpovědí na otázku,

jaké písně v oddílech respondenti jako děti zpívali. Zde 77 % z nich odpovědělo, že zpívali umělé folkové písně. Muži ovšem předřazují o 2 % před folk rock. Dalším, pro nás nepřekvapivým výsledkem šetření je, že 53 % dotázaných poslouchá vážnou hudbu, ženy její poslech uvádí na druhém místě. 42 % respondentů uvádělo, že poslouchá jiný žánr. Nejčastěji ale respondenti odpovídali, že nemají vyhraněný styl, že mohou poslouchat v podstatě vše, co koresponduje s jejich životním přesvědčením. Mezi dalšími odpověďmi na otázku, jaký jiný žánr posloucháš, jsou odpovědi: pop, trampské, etno, spirituály a gospels, šanson, tvorba psaná pro sbory, new age, balkánská dechovka, rock'n'roll, metal, 60 léta, country a lidová hudba. Zajímavé by jistě bylo porovnání mezi dospělými, kteří prošli dětskými volnočasovými oddíly a mezi běžnou, většinovou populací.

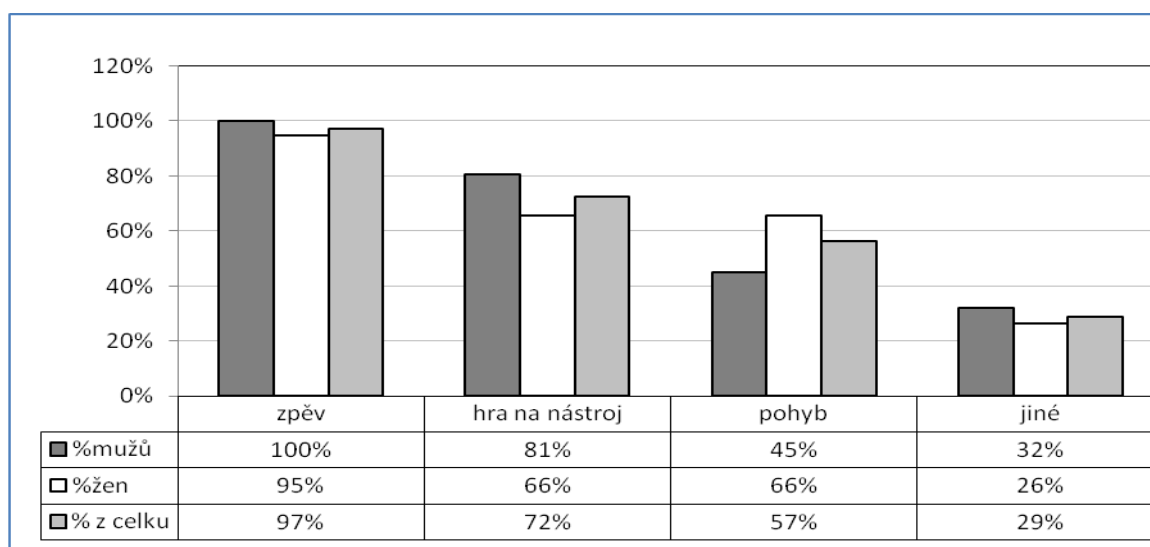
Graf 4 : Dotazník činovnic a činovníků – preferovaný styl hudby

Na následující otázky odpovídalo 69 respondentů. Otázky se týkají respondentů, kteří jsou v současnosti aktuálními vedoucími skautských oddílů. Na otázky odpovídalo 31 činovníků a 38 činovnic Junáka. Většina z nich jsou vedoucí oddílů skautů a skautek, případně koedukovaných oddílů skautek a světlušek a skautů a vlčat (graf č. 5). Tedy těch oddílů, které jsou předmětem našeho zájmu.

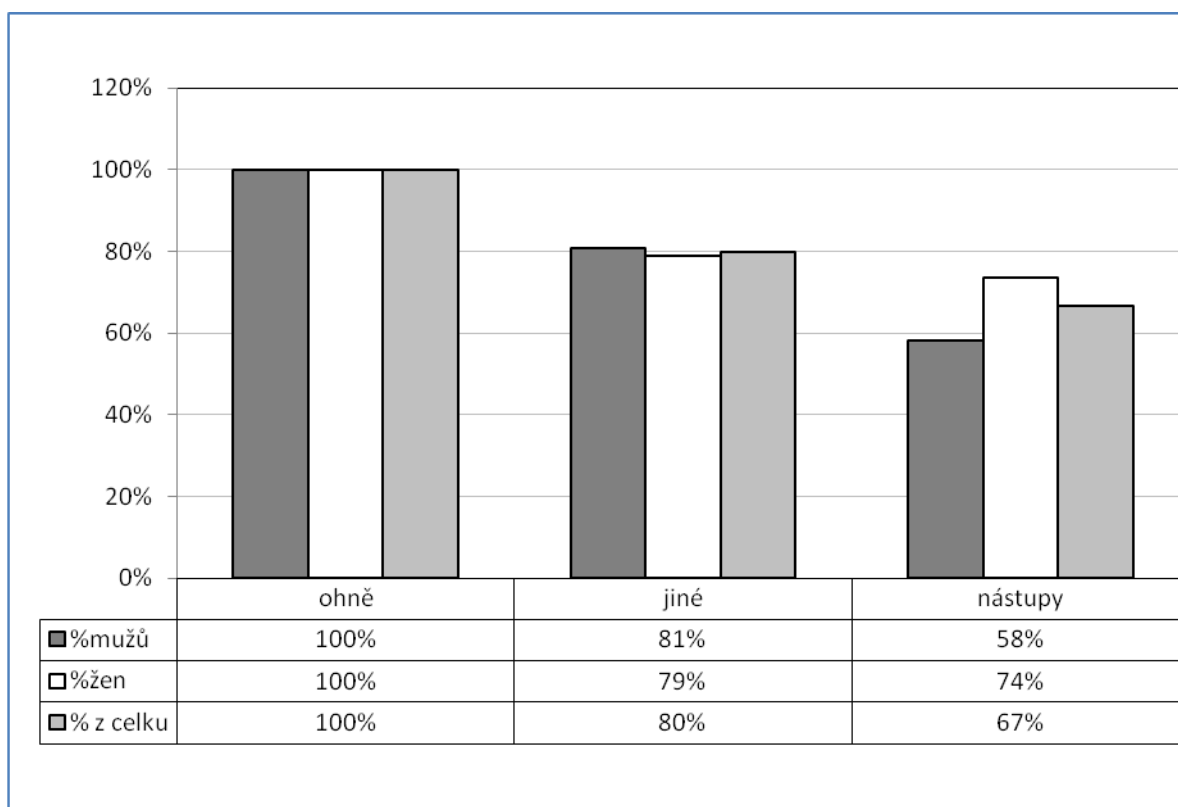
Graf 5 : Aktivní vedoucí oddílů u jednotlivých věkových kategorií

Jak vyplývá z grafu č. 6, většina vedoucích, 97 %, využívá z hudebních činností zpěv, méně již, 72 %, využívá hry na nástroj, výrazně více hry na nástroj využívají muži než ženy. Oproti tomu pohybové aktivity a tanec jsou více využívány ženami než muži. Mezi jinými aktivitami respondenti uvádějí zpěv s pohyby, výrobu vlastních nástrojů a následně jejich zapojení při zpěvu u ohně nebo při přípravě vystoupení pro rodiče, někteří hrají poznávací hry na písničky (pantomimou nebo zpěvem melodie), setkáváme se zde i s odpovědí, že žádné aktivity nedělají, neboť je vedoucí neumí připravit.

Graf 6: Využití hudebních činností v oddíle aktivními vedoucími

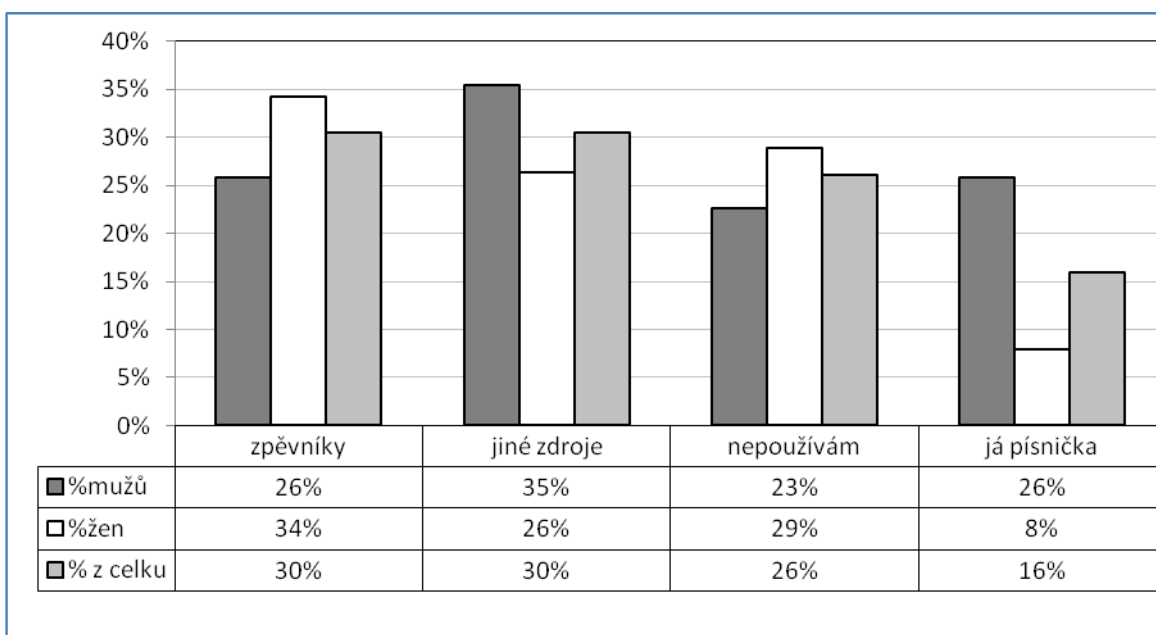
Na otázku, při jakých příležitostech se hudba nejčastěji provozuje, zněla odpověď u 100 % dotázaných, že hudbu nejčastěji využívají při ohních. 78 % respondentů hudbu využívá při nástupech, 80 % z dotázaných ji využívá i při jiných příležitostech než u ohňů a na nástupech (graf č. 7). Mezi činnosti, které uvádějí, patří například zpěv při cestách, večery na výpravách, mnozí uvádějí samostatný program na táboře, při nepřízni počasí, na besídkách, při bohoslužbách, jako budíček, zpěv na závěr schůzky, často využívají hudbu i při hrách běžných i etapových, v některých oddílech se pořádají i hudební večery – setkání členů oddílu při zpěvu s kytarou v rámci mimořádných oddílových setkání. Velmi často hudba a zpěv doplňují slavnostní rituály, zapalování slavnostního ohně, při skládání skautských slibů, při přechodu mezi jednotlivými věkovými kategoriemi v rámci oddílu nebo mezi oddíly.

Graf 7: Příležitosti pro využití hudby v oddílové činnosti

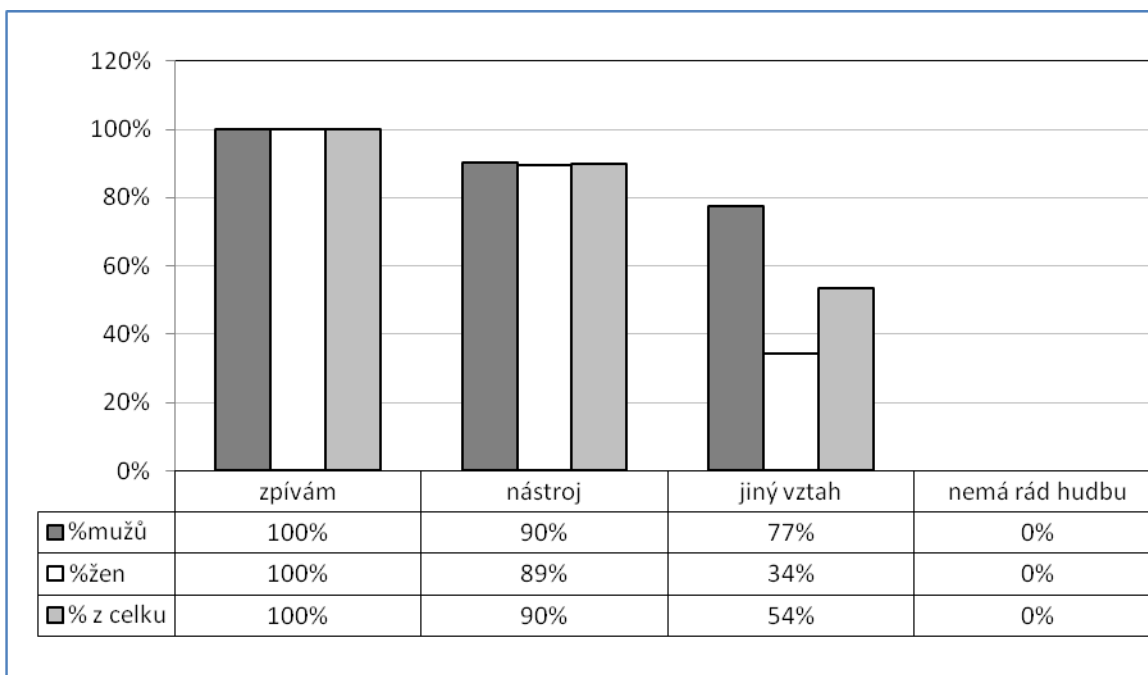
Graf č. 8 nám opět potvrzuje naši hypotézu. Tázali jsme se, jaké metodické materiály respondenti při tvorbě hudebních aktivit využívají. 30 % dotázaných odpovědělo, že využívá zpěvníky, z toho většina využívá zpěvníků, které si v oddíle sami vytvořili, 16 % využívá zpěvníků Já písnička, 30 % dotázaných

využívá jiné zdroje, většina uvádí, že čerpá z toho, co sami zažili v oddíle, případně, že se inspirují u jiných vedoucích. Někteří náměty pro činnost vyhledávají na internetu, pouze tři dotázaní odpověděli, že využívají publikace, které vydává nakladatelství Portál (například *Lidové písně a hry s nimi*). 26 % dotázaných odpovědělo, že metodické materiály nepoužívá, buď neví, kde je hledat, nebo žádné nezná. Pouze jeden dotázaný uvedl, že náměty na činnosti čerpá ze zkušenosti, kterou nabyl na jednom z kurzů, které jsou pořádány pro vedoucí oddílů.

Graf 8: Využití metodického materiálu pro hudební činnost v oddílech

Potěšující jsou i výsledky následujícího dotazu, jaký je vztah respondentů k hudbě. 100 % z nich odpovědělo, že rádo zpívá, 90 % hraje na nějaký hudební nástroj (výrazná většina z nich na kytaru), 54 % má k hudbě i jiný vztah než jen zpěv, či hru na nástroj, rádi hudbu poslouchají, tančí, navštěvují koncerty, někteří z respondentů se i snaží o vlastní tvorbu. Všichni respondenti mají k hudbě kladný vztah. Výsledky znázorňuje graf č. 9.

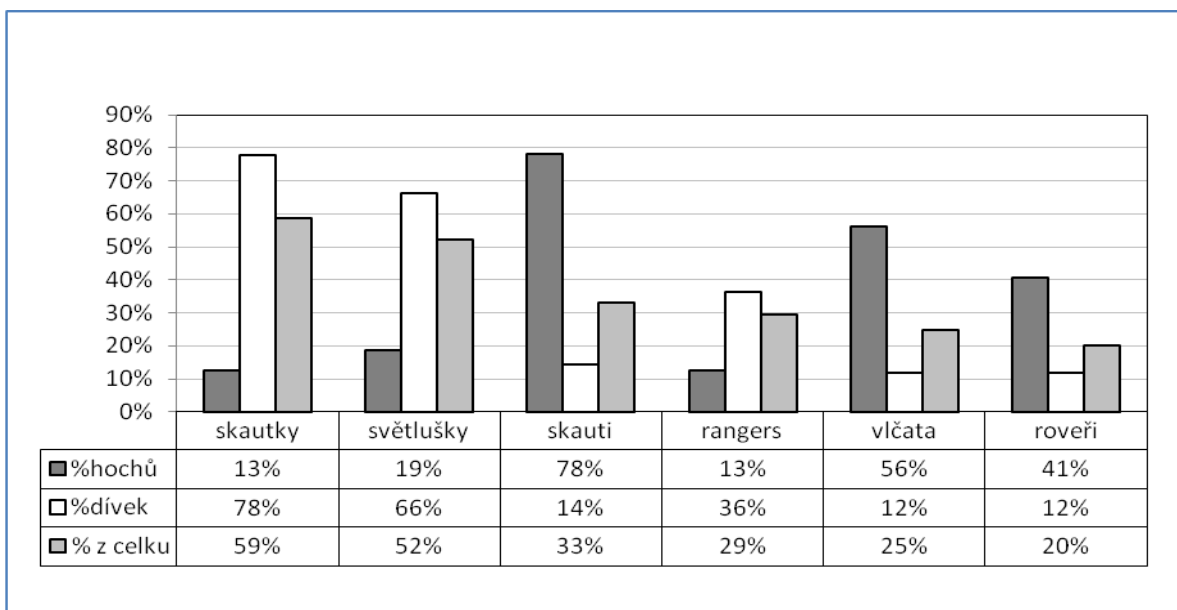

Graf 9: Vztah činovnic a činovníků k hudbě

4.6.2 Výsledky dotazníků členů oddílů (děti)

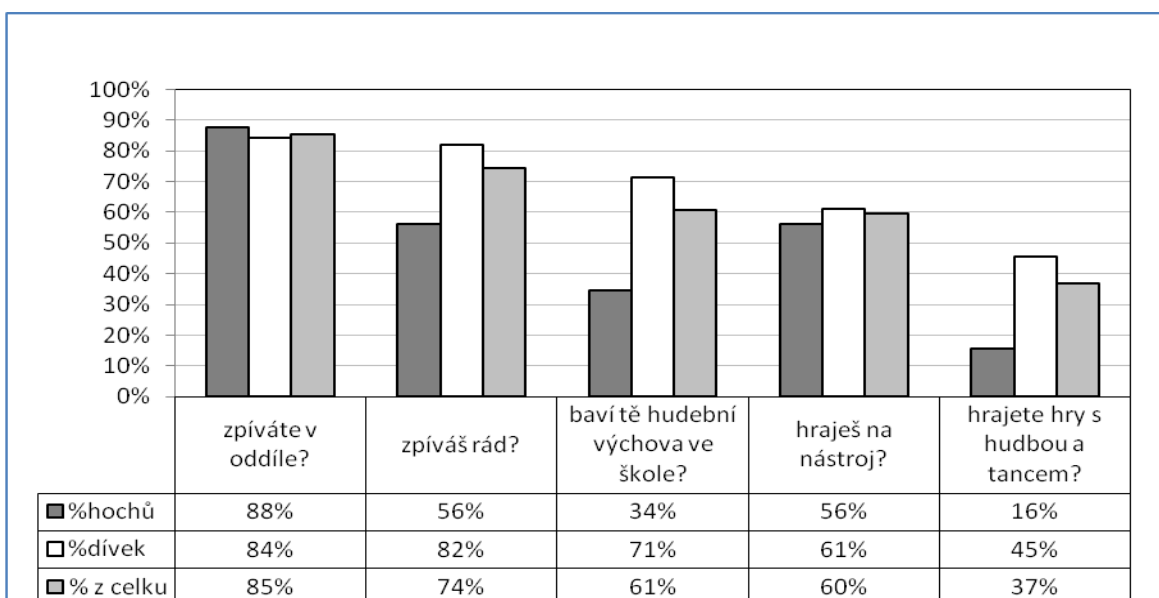
U dětí, členů skautských oddílů, jsme zjišťovali následující data. Nejprve nás zajímalo, jaký typ oddílu děti navštěvují. 78 % dívek i chlapců chodí do skautských oddílů, tj. do oddílů dětí od 11 do 14 let. 66 % dívek zároveň patří do oddílů světlušek (4 – 10 let), případně navštěvuje družinu světlušek v rámci koedukovaných oddílů světlušek a skautek, podobně je tomu u chlapců, kde oddíl či družinu vlčat navštěvuje 56 % chlapců. 36 % dívek a 41 % chlapců navštěvuje oddíly roverů a rangers, starších skautů a skautek (14 – 18/ 26 let). Na grafu si můžete povšimnout hodnot, kdy 13 % a 19 % chlapců navštěvuje oddíly skautek a světlušek, a 14 % a 12 % dívek navštěvuje oddíly skautů a vlčat. Zde se jedná o koedukované oddíly skautů a skautek a světlušek a vlčat, případně i o oddíly, ve kterých jsou družiny všech typů členění skautských oddílů. Tyto hodnoty jsme již zohlednili v celkovém počtu, kde můžeme vidět, kolik procent dotázaných výše jmenované typy skautských oddílů navštěvuje.

Graf 10: Zastoupení respondentů (dětí) v jednotlivých věkových kategoriích

U dalšího grafu jsme pro větší přehlednost spojili otázky 4 – 9. Jak z grafu vyplývá, 85 % dětí v oddílech zpívá. Rádo zpívá 74 % dotázaných. 60 % dotázaných hraje na nějaký hudební nástroj, 37 % uvádí, že v oddíle provozují činnosti s hudbou a tancem.⁴⁵ 61 % dotázaných dětí uvádí, že je baví hudební výchova ve škole.

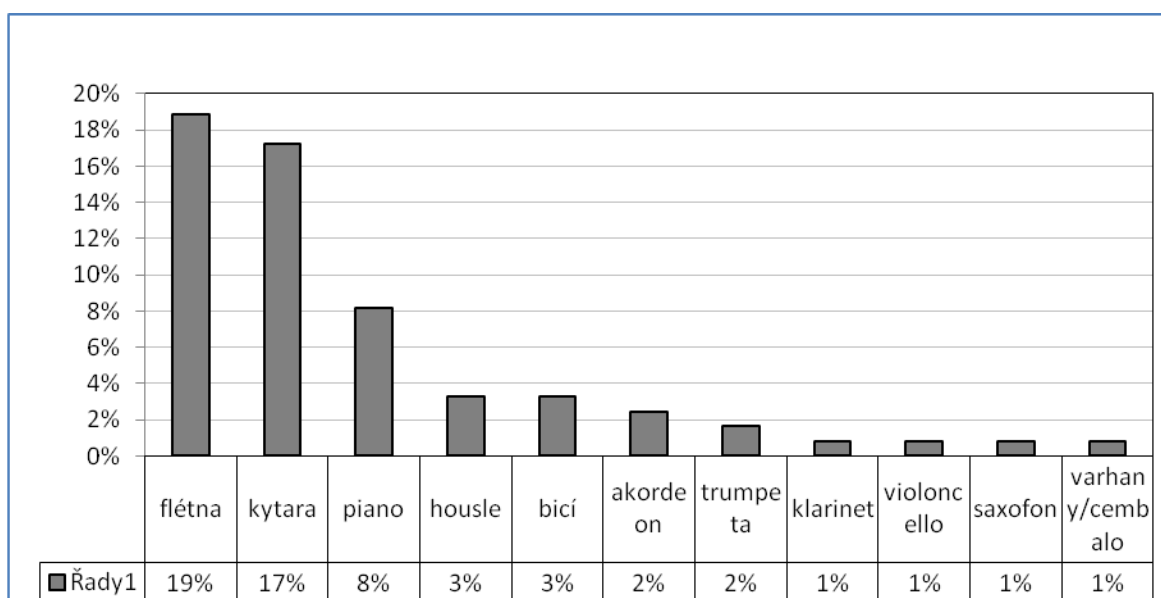

Graf 11: Vztah respondentů - dětí k hudbě

⁴⁵ Zde je zajímavé srovnání s odpověďmi vedoucích oddílů, ti uvádějí, že aktivity s pohybem zařazují do činnosti z 57 %.

Zajímavé je sledování odpovědí u chlapců a dívek. 88 % chlapců uvádí, že zpívá v oddíle, pouze 56 % jich zpívá rádo a 34 % baví hudební výchova ve škole a 56 % hraje na nějaký hudební nástroj. U dívek tyto rozdíly nejsou tak markantní, 84 % zpívá v oddíle, 82 % z nich zpívá rádo a 71 % baví hudební výchova na škole, 61 % hraje na hudební nástroj.

Graf č. 12 ukazuje, na jaké typy nástrojů děti hrají. Někteří z dotázaných hrají i na více než jeden nástroj.

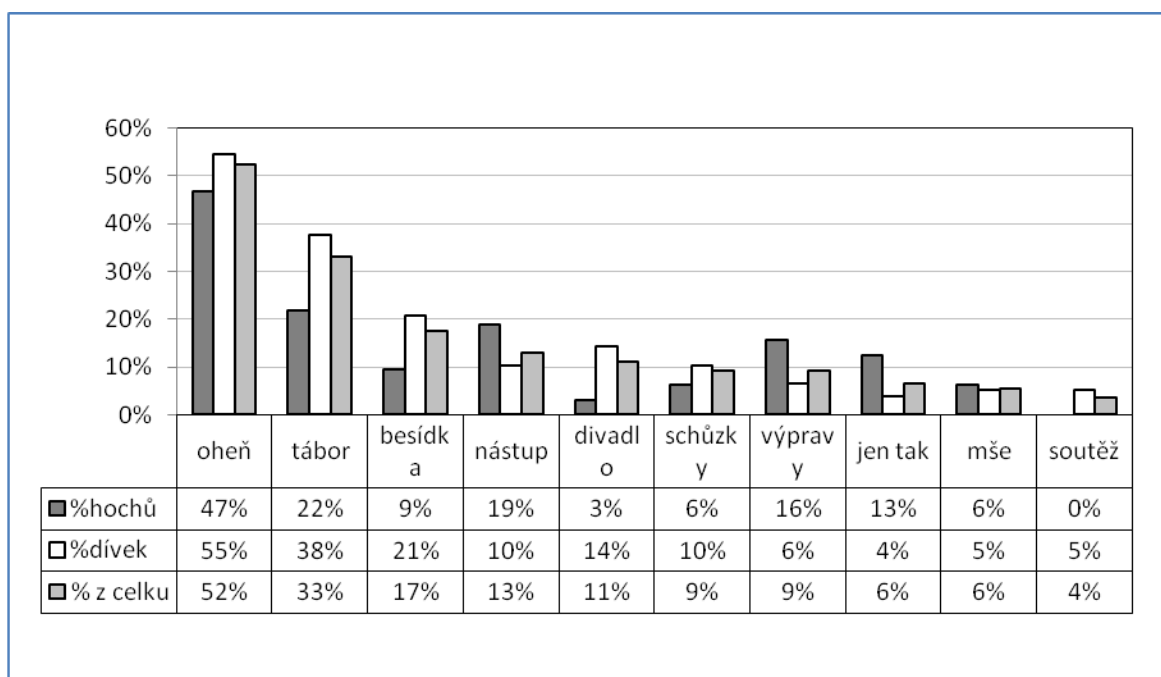

Graf 12: Typy nástrojů, na které respondenti – děti hrají

U sedmé otázky jsme se tázali, co děti na hudební výchově baví, případně nebaví. Nejčastěji děti odpovídaly, že je baví zpívání – 28 %, ale nebaví je, když musí zpívat sólově, nebo když někteří ze třídy se stydí zpívat a přitom se ostatním smějí, když zpívají (6 %). Celkově vše, co se v hudební výchově dělá, baví 11 % dětí. Naopak 14 % uvádí, že je na hudební výchově nebaví nic. 3 % uvádí, že na hudební výchově hlavně malují a 9 % ji považuje za volnější hodinu. 5 % uvádí, že je baví hudební hry, 11 % hraje v hodinách na hudební nástroje. 10 % dotázaných nemá rádo historii a hudební teorii. 3 % vadí, že se v hodinách hudební výchovy nic nenaučí. Alarmujících je 12 % dotázaných, kteří poukazují na to, že nemají dobrého učitele na hudební výchovu, který by je dokázal k nějaké činnosti dostatečně motivovat. 3 % dokonce uvádějí, že jim hodiny hudební výchovy přijdou zbytečné, neboť na nich nic nedělají a nic se tedy nenaučí, nic jim to podle

jejich názoru nepřináší. Tato zjištění bohužel poukazují na celkově nedobrou úroveň hodin hudební výchovy u nás a tedy i na špatné postavení hudební výchovy v českém školství.

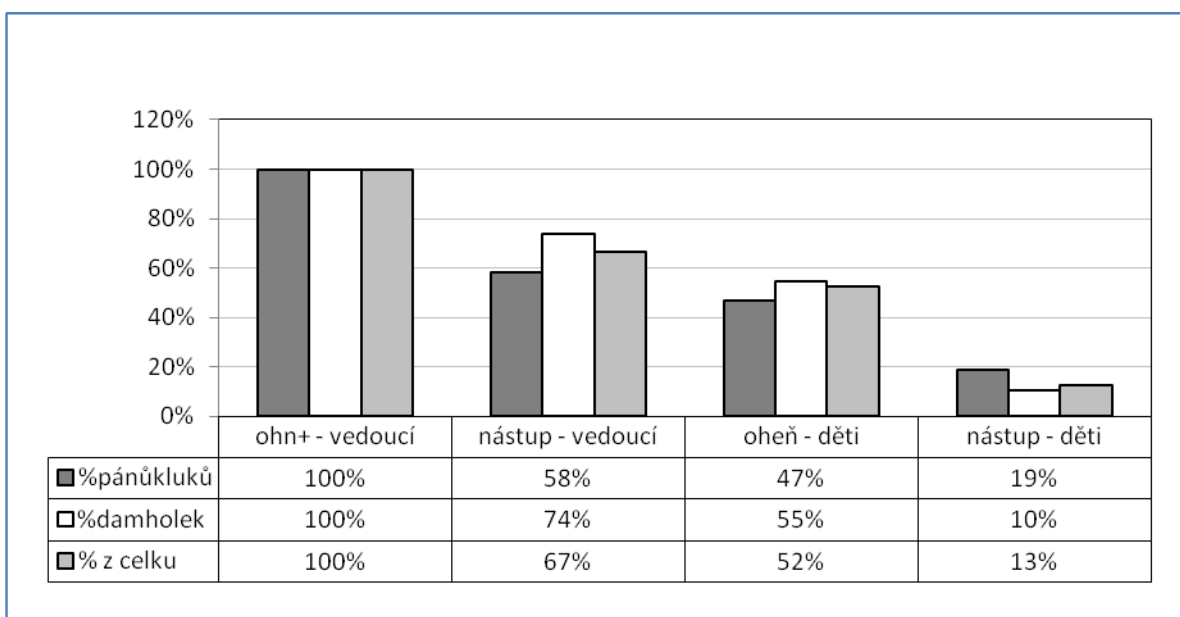
Graf č. 13 nám ukazuje, při jakých příležitostech děti v oddíle zpívají. Z porovnání chlapců a dívek lze opět vidět zaměření dívčích a chlapeckých oddílů. Nejčastěji se hudebním aktivitám a zpěvu děti věnují na táborech a u slavnostních ohňů. Poněkud překvapivý je výsledek, kdy se hoši výrazně více věnují hudebním činnostem na výpravách než dívky – 16 % ku 6 %. Děti k této otázce uváděly, že se zpěvu či hudebním aktivitám nejčastěji věnují při cestě vlakem, když nemají co dělat nebo když na to mají čas či náladu, řada z nich uvádí, že hudba je nedílnou součástí táborových ranních rozcviček. Někteří uvádějí, že zpívají a hrají večer na akcích, mnohdy i spontánně během dne, při příležitosti nejrůznějších setkání, oslav, při slavnostních příležitostech.

Graf 13: Příležitosti pro provozování hudební činnosti v oddílech

Graf č. 14 nám ukazuje porovnání mezi činovníky a dětmi, kdy dospělí uváděli, že zpěv a hudbu nejčastěji zapojují do činnosti při slavnostních ohních a při nástupech, děti, jak také vyplývá z poslední otázky, se na tuto zkušenost dívají poněkud jinak. Mají pocit, že hudbu a zpěv zapojují výrazně častěji a spontánněji.

Podle dospělých hudbu ze 100 % využívají při ohních, děti na tuto otázku odpovídají z 55 %. U nástupů vedoucí uvádějí zapojování zpěvu z 67 %, děti pak 13 %. Zajímavé je porovnání mezi ženami a dívkami a muži a chlapci. Zatímco 77 % žen uvádí, že používá zpěv při nástupu, u mužů je to 54 %. Chlapců na stejnou otázku odpovídá kladně 19 %, zatímco dívek pouze 10 %.

Graf 14: Preference hudební činnosti u dospělých a dětí

4.7 Verifikace hypotéz

Výzkumné sondy se zúčastnilo 186 činovnic a činovníků, z nich bylo 100 mužů a 86 žen. Z celkového počtu dotázaných je stále ještě aktivních vůdců a vůdkyň pouze 37 %, z toho 45 % mužů a 55 % žen. Jako děti skautskými oddíly prošlo 84,4 % z celkového počtu dotázaných, z toho 54,7 % mužů a 45,3 % žen. Věkový průměr dotázaných je 29,27 let, nejmladšímu z činovníků je 18 let, nejstaršímu 85 let. U mužů je věkový průměr 30,24, u žen 28,13 let. Z celkového počtu registrovaných činovnic a činovníků Junáka dotazníky zodpovědělo cca 3,1 % dospělých skautů a skautek.

Výzkumné sondy určené pro členy skautských oddílů – odpovědělo 109 dětí, z toho bylo 32 hochů a 77 dívek. Průměrný věk u dětí byl 11,7 let, 13 let u chlapců

a 10 let u dívek. Nejstaršímu z dětí bylo 15 let, nejmladšímu z chlapců 8 a nejmladší z dívek 4 roky. Z celkového počtu registrovaných dětí v Junáku na dotazník odpovědělo necelé 0,5 % dětí.

1. hypotéza: Předpokládáme, že hudba v programu oddílů má poměrně důležité postavení, nejen v rámci skautských tradic, ale též v utváření společenství lidí respektujících tytéž hodnoty

Hypotéza se potvrdila. Jak vyplývá z výše uvedených výsledků dotazníkového šetření, má hudba a zpěv důležité postavení v činnosti skautských oddílů. Při hudebních aktivitách vedoucí oddílů čerpají z toho, co sami jako děti zažili. Děti rády zpívají, a jak uvádějí, zpívají rády téměř při jakékoli oddílové příležitosti. Hudba se v oddílech využívá při slavnostních příležitostech, nástupech, ohních, besídkách pro rodiče. Tato hypotéza byla potvrzena odpověďmi u činovníků a činovnic na otázky 5, 6, 11, 12 a u dětí na otázky 8, 9 a 10.

2. hypotéza: Předpokládáme, že zájem ze strany vedoucích o hudební aktivity je velký, avšak jejich odbornost pro realizaci hudebních činností je nedostačující

Tato hypotéza se potvrdila. Jak vyplývá z odpovědí činovníků na otázky 5, 9, 11, 12 a 13, vedoucí oddílů zařazují hudební aktivity do činnosti oddílů. Mnohdy čerpají ze zkušeností, které nabyli jako děti ve skautských oddílech, často se inspirují u vedoucích jiných oddílů.

3. hypotéza: Předpokládáme, že počet a úroveň kurzů připravujících oddílové vedoucí k realizaci hudebních aktivit v oddílech je nedostačující

Tato hypotéza se potvrdila, což je zřejmé z výsledků otázky číslo 13. Pouze jeden dotázaný uvedl, že čerpá ze zkušeností nabytých během kurzu zaměřeného právě na estetické aktivity.⁴⁶

4. hypotéza: Předpokládáme, že četnost a dostupnost metodických materiálů bude z hlediska potřeb praxe pro vedoucí oddílů nedostačující

Tato hypotéza se potvrdila. Dává nám na to odpověď analýza otázky číslo 13. Zde 26 % dotázaných uvádí, že metodické materiály nezná nebo neví, kde je hledat. Nejčastěji jako metodické materiály uvádějí zpěvníky. 46 % dotázaných pak konkrétně uvádí zpěvníky *Já písnička* nebo jiné. 30 % pak uvádí jiné zdroje, jako jsou internetové stránky, portály s nejrůznějšími hrami, čerpání inspirace od jiných vedoucích nebo z vlastní zkušenosti.

4.8 Závěry pro praxi

Výsledky výzkumné sondy nás opravňují stanovit závěry, jejichž naplnění by mohlo přispět k zlepšení úrovně hudebních aktivit ve skautských oddílech.

Výzkum ukázal, že příprava skautských činovníků pro vedení hudebních aktivit nedostačuje požadavkům plynoucím ze současné praxe. Problém spočívá v nízké úrovni hudební připravenosti vedoucích, tj. zaprvé ve smyslu kvality jejich hudebních a pěveckých dovedností a zadruhé metodické zdatnosti pro vedení hudebních činností s dětmi.

Výzkum dále poukázal na absenci aktualizovaného hudebního materiálu, který by vedoucí mohli využívat při standardních rituálech, ale i při běžné práci v oddílech.

---

⁴⁶ V letech 2006 – 2009 jsem v rámci skautského hnutí vedla tři ročníky kurzu „Inspirace“, zaměřeného na estetické činnosti (hudební, literární, dramatické i výtvarné).

Návrhy řešení

Kvalitu hudebních dovedností i metodickou zdatnost by měli vedoucí nabýt na základě vlastního aktivního doškolování, a to nejen v rámci příležitostného vzdělávání v Junáku, ale i účasti na vzdělávacích kurzech, které jsou určeny pro pedagogické pracovníky a vedoucí volnočasových aktivit dětí. Nabízejí se kurzy Evy Jenčkové (hudebně pohybová výchova v propojení komplexního rozvoje hudebnosti dětí), Lenky Pospíšilové (tvořivé zapojení instrumentální hry, rytmu a pohybu), Aleny Tiché (práce s dětmi hudebně a pěvecky nerozvinutými), Rafaely Drgáčové (tvořivé hry s hudbou), Lenky Jaborské (hudebně pohybová výchova a rozvoj pohybového vyjádření) a další. Vedoucí by se neměli obávat účasti na víkendových či týdenních kurzech pořádaných ČOS (Letňany, Plzeň, Brno, Ostrava) nebo Společností pro hudební výchovu LŠHV v Liberci, či na kurzech pořádaných centry celoživotního vzdělávání, která pracují po celé republice atp.

V rámci Junáka, svazu skautů a skautek ČR je třeba iniciovat vznik pravidelných cyklů kurzů se zaměřením na estetické aktivity, jež by se staly součástí přípravy na zkoušky pro vedoucí oddílů.

Úkolem pro týmovou práci několika specialistů je vytvoření kvalitních materiálů (určených pro vedoucí zájmových útvarů), které by současně s nabídkou písní, poslechových, pohybových a instrumentálních notových příkladů předkládaly i metodický „manuál“, inspirující vedoucího, jak s daným hudebním materiálem pracovat. Tento úkol považujeme za zásadní.

V ideálním případě by měl existovat internetový portál, jakýsi zlatý fond hudebních činností, na kterém by mohli osvědčené hudební aktivity publikovat sami vedoucí oddílů.

Závěr

V této práci jsem se pokusil vystihnout postavení hudby v Junáku – svazu skautů a skautek ČR. Při mapování situace jsme vycházeli ze základních principů skautingu a jeho historického pozadí v souvislostech světových i v rámci českého prostředí. Děti a mladí lidé v oddílech rádi provozují hudební i hudebně pohybové či instrumentální aktivity, nejsou spoutaní školním kolektivem, jsou „mezi svými“. Vidíme tedy v oddílech velký potenciál pro hudební formování dětí a mladých lidí. Vzhledem k tomu, že jde o dobrovolné společenství založené na vztahu důvěry mezi vedoucím a dětmi navzájem, je zde velký prostor pro uvádění činností s hudbou spjatých a formování estetického vnímání dětí a mládeže.

Z pohledu dětí jsou hudební aktivity v oddíle přijímány vstřícněji než ve škole. Výsledky dotazníkového šetření prokazují, že hudební výchova ve školách často neplní svoji roli. Školní vzdělávání mnohdy neposkytuje dětem skutečné hudební zážitky a nevede mladé lidi k pochopení smyslu, významu a krásy poslouchání a provozování hudby a hudebních činností.

Dalším podnětem, který z této práce vychází je iniciování vzniku dalších skautských zpěvníků, metodik či webových portálů s hudebními aktivitami použitelnými v oddílových činnostech jak během roku, tak i na víkendových akcích a zimních i letních táborech. Nejen samotná hudební činnost, ale i obsah písní děti formuje, formuje jejich pohled na svět a ovlivňuje jejich dosavadní a mnohdy i budoucí životní zkušenost. Proto vnímáme tento úkol v rámci poslání skautingu jako velmi významný.

Věříme, že práce by se mohla stát impulzem pro diskusi nad estetickými aktivitami v mimoškolních organizacích. V Junáku – svazu skautů a skautek ČR funguje ojedinělý výchovný systém. Doufáme, že práce přispěje k tomu, aby se v rámci tohoto systému otevřely možnosti vzdělávání činovnic a činovníků v hudebně-estetických dovednostech.

Neformální, uvolněné prostředí, kde mohou být mladí lidé sami sebou bez obav z hodnocení a neadekvátní kritiky výkonu, vede k otevřenějšímu a emočně více angažovanému prožívání. Děti jsou v takovémto prostředí kreativnější, čerpají zkušenosti od dospělých, ve kterých mají vzor, chtějí zkoušet nové činnosti, rádi zpívají u večerních ohňů a zpívají dokonce i v těch případech, kdy mají na táborech nebo schůzkách „volnou chvíli“. A je úkolem nás vychovatelů v dětech tuto touhu po setkání s hudbou rozvíjet a podporovat.

Seznam obrázků, notového materiálu a grafů

Na tomto místě uvádíme seznam obrázků, notového materiálu a grafů, které jsou použity v práci.

Seznam obrázků:

- obr. 1 – České pěvecké kvarteto
- obr. 2 – Poštorenská kapela 1
- obr. 3 – Poštorenská kapela 2
- obr. 4 – Kapela kolonie amerických skautů
- obr. 5 – česká výprava na světové Jemboree 1947
- obr. 6 – Jihočeská kapela
- obr. 7 – Skautské kapely 1
- obr. 8 – skautské kapely 2
- obr. 9 – skautský smíšený sbor Cantuta
- obr.10 – Královéhradecká skautská dechová hudba

Seznam notového materiálu:

- noty 1 – Junácká hymna
- noty 2 – hymna ISFG
- noty 3 – Skautská večerka

noty 4 – Skautský signál

noty 5 – Červená se line záře

noty 6 – Džungle ztichla

noty 7 – Poštorenská kapela

noty 8 – Stály báby u silnice /Pochod břeclavských skautů

noty 9 – Napněme plachty

noty 10 – Tak dávno již

noty 11 – My pluli dál a dál

Seznam grafů:

Graf 1: Dotazník dospělých skautů – hudební aktivity provozované v mládí v oddíle

Graf 2: Dotazník činovnic a činovníků – hudební žánry v oddílech

Graf 3: Dotazník činovnic a činovníků – typické skautské písně

Graf 4 : Dotazník činovnic a činovníků – preferovaný styl hudby

Graf 5 : Aktivní vedoucí oddílů u jednotlivých věkových kategorií

Graf 6: Využití hudebních činností v oddíle aktivními vedoucími

Graf 7: Příležitosti pro využití hudby v oddílové činnosti

Graf 8: Využití metodického materiálu pro hudební činnost v oddílech

Graf 9: Vztah činovnic a činovníků k hudbě

Graf 10: Zastoupení respondentů (dětí) v jednotlivých věkových kategoriích

Graf 11: Vztah respondentů - dětí k hudbě

Graf 12: Typy nástrojů, na které respondenti – děti hrají

Graf 13: Příležitosti pro provozování hudební činnosti v oddílech

Graf 14: Preference hudební činnosti u dospělých a dětí

Příloha CD

Přílohou práce je CD s ukázkami nahrávek skautské hymny.

1. Junácká hymna, Melody Boys
2. Junácká hymna, Bakulovi zpěváčci
3. Junácká hymna, orchestr Supraphonu, arr, Jarmil Burghauser, 1968
4. Junácká hymna, počítačová verze
5. Junácká hymna, kapela Lykke Til, úprava pro setkání „Klíč 2008“
6. Hymna ISFG, nahrávka ze světového jamboree ISFG, 2009
7. Junácká hymna, Cantuta, arr. Jan Kyjovský 2011
8. Junácká hymna, Cantuta, 2011

Seznam literatury

- Baden-Powel, R.: *Skauting pro chlapce*. Praha: TDC Junák, 2007. ISBN: 978-80-86825-21-3.
- Česká rada dětí a mládeže: Převzato z
<<http://www.crdm.cz/download/dokumenty/VZ-CRDM-2010.pdf>> (citováno 28. 10. 2011), Výroční zpráva ČRDM 2010.
- Karafiát, J.: *Broučci*, Státní nakladatelství dětské knihy, 1968, 78 s., ISBN: 978-80-7399-016-9.
- Kipling, R.: *Knihy džunglí*, BRIO, spol. s r.o., 2007, 544 s., ISBN: 978-80-8611-388-3.
- Kolektiv autorů: *Stanovy Junáka - svazu skautů a skautek ČR*, schválené X. valným sněmem ve Vsetíně, TDC, Základní vnitřní předpis Junáka, 2001.
- Kolektiv autorů: *Odborné zkoušky skautů a skautek*, Praha, Tiskové a distribuční centrum, 1998.
- Kolektiv autorů: *Junácká stezka*, pro potřeby junáků vytiskly Liberecké tiskárny, 1969.
- Kolektiv autorů: *Scoutmaster's handbook*, Boy scout of America, 1964.
- Kolektiv autorů: *Troop activities*, Boy scout of America, New Brunswick, New Jersey 1962, str. 172-180, 209 – 210.
- Kolektiv autorů: *Skautskou stezkou*, TDC, Praha, 2001., ISBN 80-86109-60-7.
- Zapletal, M. a kol.: *Zpěvník*, Skauting, Liberec, 1994.
- Burghauser, J. a kol.: *Skautský zpěvník 1*, Supraphon, Praha, 1990.
- Köhler, J.: *Junácké a skautské písně*, AU.VI.EX, Praha, 1991.
- Lion A., Baden-Powel, S., Stephenson R.: *Das Pfadfinderbuch*, Hinkel, 1993, s. 340, ISBN: 3887781643.
- Pilka, J.: *Výpravy proti času*, Doron Praha, , s. 37, 2005.
- Řehák, B.: *Jak šel životem*. Odkaz dostupný z:
<http://www.rostakovastezka.webgarden.cz/a-b-svojsik-data>.

Sedlák, F.: *Základy hudební psychologie*. 1. vyd. Praha: SPN, 1990. ISBN 80-04-20587-9.

Skalková, J.: *Obecná didaktika*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.

Svojsík, A. B.: *Český skaut: Úvodem k nové národní naší instituci*. 3. vyd. Praha: Junák - Svaz skautů a skautek České republiky, 2002.

Svojsík, A. B.: *Základy Junáctví: Návod pro výchovu české mládeže na základě systému sira R. Baden-Powella „Scouting for boys“ a za laskavého přispění četných odborníků*. Praha: Nakladatelství Merkur, 1991, ISBN: 80-7032-001-X.

Šantora, R., Nosek, V., Janov, S., Dostál, V.: *Skautské století*. Praha TDC 2012, ISBN: 978-80-86825-72-4.

Tichá, A.: *Učíme děti zpívat*. Praha Portál 2005, ISBN 80-7178-976-X.

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta
M.D. Rettigové 4, 116 39 Praha 1

Prohlášení žadatele o nahlédnutí do listinné podoby závěrečné práce
Evidenční list

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř. č.	Datum	Jméno a příjmení	Adresa trvalého bydliště	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				